

Státní úřad inspekce práce

Horní náměstí 103/2, 746 01 Opava
telefon: 553 696 154, fax: 553 626 672
IČ 750 46 962
opava@suip.cz, www.suip.cz

ROČNÍ SOUHRNNÁ ZPRÁVA **o výsledcích kontrolních akcí** **provedených inspekcí práce** **za rok 2009**

únor 2010

1. Úvodní slovo (historie a současnost)

Státní úřad inspekce práce vznikl dne 1. 7. 2005 na základě zákona č. 251/2005 Sb., kterým byl současně zrušen dosavadní Český úřad bezpečnosti práce spolu s jednotlivými inspektoráty bezpečnosti práce. Sídlo úřadu se nachází v Opavě.

Přestože je inspekce práce poměrně mladou institucí, navazuje ve své činnosti a ve zkušenostech na již zmíněný Český úřad bezpečnosti práce, který v naší zemi působil od 1. 1. 1969 a jehož náplní byla činnost, tehdy označována jako „odborný dozor nad bezpečností práce“. Tradice dozoru nad bezpečností práce v naší zemi sahá až do dob prvorepublikových, kdy Československo převzalo od bývalého Rakouska-Uherska živnostenské zákony. Živnostenská inspekce byla tehdy podřízena Ministerstvu sociální péče.

Ačkoli Státní úřad inspekce práce využívá při své činnosti odlišných metod a má odlišné pole působnosti vzhledem ke svému předchůdci, tvoří s ním již více než čtyřicetileté kontinuum v dohledu nad dodržováním bezpečnosti práce a pracovně-právních předpisů.

1.1 Předmět činnosti

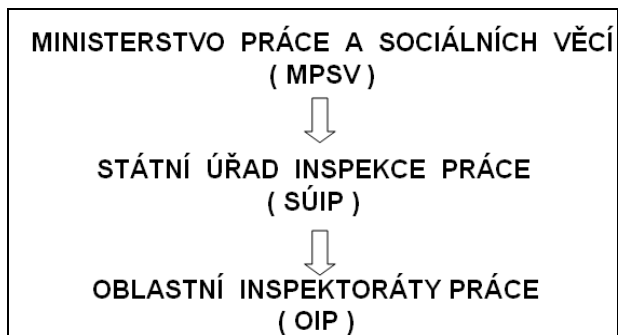
Státní úřad inspekce práce ve své politice usiluje o to, aby byl institucí současnosti, která plní své zákonné povinnosti. Inspekce práce totiž v dnešní době už nezahrnuje jenom kontrolu nad dodržováním bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, nýbrž také celkovou kontrolu ochrany pracovních vztahů a podmínek.

Je evidentní, že Státní úřad inspekce práce musí v současnosti pružně reagovat na měnící se hospodářskou a právní situaci v ČR a rozvíjet úzkou spolupráci s orgány inspekce práce ostatních členských zemí Evropské unie.

1.2 Organizační struktura

Základem hierarchické struktury je Státní úřad inspekce práce se sídlem v Opavě, který řídí 8 oblastních inspektorátů práce, které teritoriálně pokrývají celé území České republiky. Každý oblastní inspektorát (s výjimkou hlavního města Prahy a Středočeského kraje) pokrývá v inspekční činnosti dva kraje (NUTS II). Státní úřad inspekce práce je řízen Ministerstvem práce a sociálních věcí. V čele Státního úřadu inspekce práce stojí generální inspektor, který je jmenován ministrem práce a sociálních věcí.

Vymezení SÚIP v širší struktuře

1.3 Oblastní inspektoráty (Dislokace a akční teritorium)

- **SÚIP OPAVA - SÍDLO SÚIP**
- **OIP3 PRAHA** OIP pro HL. M. PRAHU
- **OIP4 PRAHA** OIP pro STŘEDOČESKÝ KRAJ
- **OIP5 ČESKÉ BUDĚJOVICE** OIP pro JIHOČESKÝ KRAJ A VYSOČINU
- **OIP6 PLZEŇ** OIP pro PLZEŇSKÝ KRAJ A KARLOVARSKÝ KRAJ
- **OIP7 ÚSTÍ N. LABEM** OIP pro ÚSTECKÝ KRAJ A LIBERECKÝ KRAJ
- **OIP8 HRADEC KRÁLOVÉ** OIP pro KRÁLOVEHRADECKÝ KRAJ A PARDUBICKÝ KRAJ
- **OIP9 BRNO** OIP pro JIHOMORAVSKÝ KRAJ A ZLÍNSKÝ KRAJ
- **OIP10 OSTRAVA** OIP pro MORAVSKOSLEZSKÝ KRAJ A OLOMOUCKÝ KRAJ

Oblastní inspektorát práce pro hlavní město Prahu se sídlem v Praze

Sídlo: Kladenská 103/105, 160 00 Praha 6

Počet zaměstnanců: 59

Název kraje ¹	Hlavní město Praha
Rozloha kraje (km ²)	496
Počet podnikajících subjektů	402 273
Počet OSVČ	155 271
Míra nezaměstnanosti v %	3,6

Oblastní inspektorát práce pro Středočeský kraj se sídlem v Praze

Sídlo: Ve Smečkách 29, 110 00 Praha 1

Počet zaměstnanců: 58

Název kraje	Středočeský
Rozloha kraje (km ²)	11 015
Počet podnikajících subjektů	253 219
Počet OSVČ	123 052
Míra nezaměstnanosti v %	7,1

Oblastní inspektorát práce pro Jihočeský kraj a Vysočinu se sídlem v Českých Budějovicích

Sídlo: Vodní 21, 370 06 České Budějovice

Počet zaměstnanců: 63

Název kraje	Jihočeský	Vysočina
Rozloha kraje (km ²)	10 057	6 790
Počet podnikajících subjektů	128 566	85 177
Počet OSVČ	60 250	42 655
Míra nezaměstnanosti v %	7,8	10,2

Oblastní inspektorát práce pro Plzeňský a Karlovarský kraj se sídlem v Plzni

Sídlo: Schwarzova 27, 301 00 Plzeň

Počet zaměstnanců: 53

Název kraje	Plzeňský	Karlovarský
Rozloha kraje (km ²)	7 562	3 315
Počet podnikajících subjektů	118 334	64 881
Počet OSVČ	53 043	27 674
Míra nezaměstnanosti v %	8,2	11,7

¹ Uvedené statistické ukazatele ohledně krajů jsou platné ke dni 31.12.2009

Oblastní inspektorát práce pro Ústecký a Liberecký kraj se sídlem v Ústí nad Labem

Sídlo: SNP 2720/21, 400 11 Ústí nad Labem

Počet zaměstnanců: 58

Název kraje	Ústecký	Liberecký
Rozloha kraje (km ²)	5 335	3 163
Počet podnikajících subjektů	144 283	97 782
Počet OSVČ	61 474	40 552
Míra nezaměstnanosti v %	13,6	11,2

Oblastní inspektorát práce pro Královehradecký a Pardubický kraj se sídlem v Hradci Králové

Sídlo: Říční 1195, 501 01 Hradec Králové

Počet zaměstnanců: 58

Název kraje	Královehradecký	Pardubický
Rozloha kraje (km ²)	4 758	4 519
Počet podnikajících subjektů	110 848	92 656
Počet OSVČ	52 472	43 300
Míra nezaměstnanosti v %	7,9	9,6

Oblastní inspektorát práce pro Jihomoravský a Zlínský kraj se sídlem v Brně

Sídlo: Milady Horákové 3, 658 60 Brno

Počet zaměstnanců: 71

Název kraje	Jihomoravský	Zlínský
Rozloha kraje (km ²)	7 196	3 964
Počet podnikajících subjektů	238 229	116 295
Počet OSVČ	104 712	52 493
Míra nezaměstnanosti v %	10,5	10,8

Oblastní inspektorát práce pro Moravskoslezský a Olomoucký kraj se sídlem v Ostravě

Sídlo: Živičná 2, 702 69 Ostrava

Počet zaměstnanců: 71

Název kraje	Moravskoslezský	Olomoucký
Rozloha kraje (km ²)	5 428	5 268
Počet podnikajících subjektů	208 841	112 231
Počet OSVČ	87 851	50 860
Míra nezaměstnanosti v %	12,1	12,2

¹ Uvedené statistické ukazatele ohledně krajů jsou platné ke dni 31.12.2009

1.4 Inspektoři

Tabulka zachycuje početní stav inspektorů jednotlivých oblastních inspektorátů práce ke dni 31. 12. 2009. Inspektoři vykonávají inspekční a poradenskou činnost v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci (BOZP) a v oblasti pracovních vztahů a podmínek (PVP).

Celkové počty inspektorů k 31.12.2009:

Organizace	Počet inspektorů BOZP	Počet inspektorů PVP	Celkem
SÚIP	9	6	15
OIP 3	22	16	38
OIP 4	23	11	34
OIP 5	21	22	43
OIP 6	19	12	31
OIP 7	20	17	37
OIP 8	24	14	38
OIP 9	30	18	48
OIP 10	31	17	48
Celkem	199	133	332

Celkové počty inspektorů dle věku k 31.12.2009:

Organizace	věk do 30 let/ z toho žen	31 až 40 let/ z toho žen	41 až 50 let/ z toho žen	51 až 60 let/ z toho žen	starší než 60 let/ z toho žen	celkem/ z toho žen
SÚIP	3/2	-	5/2	8/5	-	16/9
OIP 3	0/0	3/1	6/5	21/9	8/2	38/17
OIP 4	-	2/1	13/5	15/7	4/0	34/13
OIP 5	1/0	7/6	17/4	15/1	2/0	42/11
OIP 6	1/1	7/1	7/4	15/3	1/0	31/9
OIP 7	-	7/2	6/2	20/6	4/1	37/11
OIP 8	1/1	4/2	12/1	18/7	3/0	38/11
OIP 9	6/3	7/2	10/4	19/6	6/0	48/15
OIP 10	7/3	8/4	7/2	22/9	4/0	48/18
celkem tj. %	19/10 5,72	45/19 13,55	83/29 24,99	153/53 46,08	32/3 9,64	332/114 100,00

Celkové počty inspektorů dle dosaženého vzdělání k 31.12.2009:

Org. jednotka	Počet s VŠ vzděl./z toho žen	Počet s VO vzděl./z toho žen	Počet s ÚS vzděl./z toho žen	Počet se S vzděl./z toho žen	Počet se Z vzděl./z toho žen	Celkem/z toho žen
SÚIP	16/9	-	-	-	-	16/9
OIP 3	13/4	-	25/13	-	-	38/17
OIP 4	13/1	-	21/12	-	-	34/13
OIP 5	17/2	-	25/9	-	-	42/11
OIP 6	9/2	-	22/7	-	-	31/9
OIP 7	18/4	-	19/7	-	-	37/11
OIP 8	23/4	1/1	14/6	-	-	38/11
OIP 9	30/9	-	18/6	-	-	48/15
OIP 10	35/13	-	13/5	-	-	48/18
celkem	174/48	1/1	157/65	-	-	332/114

2. Kontrolní činnost a kontrolní akce v roce 2009

2.1 Přehled hlavních úkolů

- I** Bezpečnost práce ve stavebnictví
- II** Ochrana zaměstnanců při údržbě a opravách pozemních komunikací
- III** Kontrola systému BOZP a pracovních podmínek v malých a středních podnicích
- IV** Kontrola zaměstnavatelů při organizování pracovního režimu řidičů s ohledem na dobu přestávek mezi směnami a přestávek v týdnu
- V** Bezpečnost vnitrozávodové dopravy – provoz manipulačních vozíků a dopravních prostředků a zařízení
- VI** Provádění kontrol na základě podnětů na porušování pracovněprávních předpisů a předpisů v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci
- VII** Dodržování předpisů k zajištění bezpečnosti práce a technických zařízení při provozu a údržbě plnění a stabilních čerpacích stanic na zkapalněné uhlovodíkové plyny (LPG, CNG)
- VIII** Dodržování předpisů při používání chemických látek na pracovištích - úkol SLICu
- IX** Dodržování pracovněprávních předpisů u zaměstnavatelů podnikajících v maloobchodu
- X** Dodržování pracovněprávních předpisů, včetně bezpečnosti práce, při zaměstnávání zaměstnanců agenturami práce
- XI** Dodržování pracovněprávních předpisů u zaměstnavatelů poskytujících ubytovací a stravovací služby
- XII** Provádění kontrol v nepřetržitých provozech zdravotnické záchranné služby a nemocniční akutní péče
- XIII** Integrovaná inspekce podle zákona č. 59/2006 Sb., o prevenci závažných havárií
- XIV** Program „Bezpečný podnik“

I. Bezpečnost práce ve stavebnictví

Stavebnictví patří k odvětvím, ve kterém v dlouhodobém horizontu dochází k velkému množství úrazů, zejména úrazů závažných a smrtelných.

Hlavní úkol byl zaměřen na zadavatele staveb, jak dodržují povinnosti uložené zákonem č. 309/2006 Sb. a jak tím působí na snižování pracovní úrazovosti způsobené nedostatečnou informovaností jednotlivých zhotovitelů o možných rizicích a úkonech prováděných jednotlivými zaměstnanci pro bezpečný výkon práce. Hlavní úkol se dále zaměřil na zajišťování bezpečnosti práce při pracích ve výškách, při zemních pracích, při dopravě na staveništi a při zvedání – manipulaci s těžkými břemeny.

Cílem úkolu je dodržování předpisů na staveništích (bezpečný způsob práce), který vede k prevenci úrazů.

Oblastní inspektoráty práce provedly kontrolu u subjektů zabývajících se stavebně-montážními pracemi, především u společností s ručením omezeným, akciových společností s počtem do 250 zaměstnanců a podnikajících fyzických osob, které reprezentují malé a střední podnikatelské subjekty. Zaměřily se zejména na subjekty, u nichž byly při minulých kontrolách zjištěny závažné nedostatky, na subjekty s nadprůměrnou úrazovostí, na nově vzniklé subjekty a na ty, u kterých od poslední kontroly uplynula doba minimálně 5 let. Pro sjednocení přístupu inspektorů ke kontrole byl garantem hlavního úkolu zpracován kontrolní seznam, podle kterého byly jednotně prováděny kontroly všemi oblastními inspektoráty práce. Každý inspektorát měl provést kontrolu nejméně u 80 subjektů. Celkový počet kontrol byl v součtu všech inspektorátů překročen o 545 zkontrolovaných subjektů. Celkem bylo provedeno 1 219 kontrol u 1 185 subjektů, při kterých bylo zjištěno v násobnosti celkem 3 826 závad. Předmětem kontrol bylo dodržování požadavků bezpečnosti práce a technických zařízení se zaměřením na následující okruhy:

- doručení oznámení o zahájení prací na oblastní inspektoráty práce;
- určení koordinátora bezpečnosti a ochrany zdraví při práci na staveništi a povinnosti s tím související;
- zpracování plánu BOZP;
- vzájemná informovanost jednotlivých zhotovitelů stavby při práci na jednom pracovišti o rizicích vyplývajících z jejich činnosti a přijatých opatřeních k ochraně před jejich působením;

- školení zaměstnanců, zajištění dostatečných a přiměřených informací o BOZP;
- zdravotní způsobilost;
- poskytování osobních ochranných pracovních prostředků na základě vyhodnocení rizik podle vlastního seznamu;
- zajištění staveb, pracovišť a zařízení stavenišť;
- zajištění zaměstnanců proti pádu z výšky nebo do volné hloubky kolektivním zajištěním;
- bezpečnostní požadavky na technické konstrukce;
- požadavky na osobní ochranné pracovní prostředky (OOPP) proti pádu;
- zajištění prostoru pod prací ve výškách;
- zajištění výkopových prací a stěn výkopů;
- bezpečnost při provozu a používání strojů a náradí na staveništi;
- provádění prací zdvihacími zařízeními, systém bezpečné práce, manipulace s materiálem;
- provoz staveništních rozvaděčů a pohyblivých přívodů.

Zhodnocení kontrolní činnosti

Jednou ze základních povinností zadavatele stavby podle § 15 zákona č. 309/2006 Sb. je ve stanovených případech zaslat místně příslušnému oblastnímu inspektorátu práce nejpozději 8 dnů před předáním staveniště zhotoviteli oznámení o zahájení prací. Dle poznatků při kontrolách povinnost zaslat oznámení vešla do povědomí zadavatelů staveb nejlépe ze všech základních povinností zadavatele stavby stanovených zákonem č. 309/2006 Sb. I když řádně oznámených staveb přibývá, je zřejmé, že z celkového počtu staveb s povinností oznámení stále tvoří stavby oznámené na oblastní inspektorát práce pouze malé procento. Při plnění úkolu bylo zjištěno porušení povinnosti dle § 15 odst. 1 zákona č. 309/2006 Sb. u 67 kontrolovaných subjektů, násobnost závady je 81.

Porušení povinnosti určit potřebný počet koordinátorů na staveništi, kde působí zaměstnanci více než jednoho zhotovitele stavby současně, bylo zjištěno v 64 případech (5,25 % ze zjištěných nedostatků). Argumentem zadavatelů je, že mají smlouvu o dílo pouze s jedním zhotovitelem, a tím pádem se jich otázka koordinátora netýká. Plnění požadavků pro zadavatele stavby určit koordinátora se jeví zejména u samosprávy měst a obcí jako značný problém. Nejen to, že nemají v povědomí právní předpis, který tuto povinnost stanovuje, ale i to, že neplánují navýšení rozpočtu o finanční částku na určení koordinátora. V praxi je většinou určen koordinátor až při realizaci staveb, koordinátor pro fázi přípravy a zpracování projektové dokumentace většinou určen není.

Zpracované plány bezpečnosti a ochrany zdraví při práci na staveništi, které byly v rámci kontrol předloženy, měly téměř ve všech případech obecný charakter soupisu povinností stanovených v právních předpisech k zajištění bezpečnosti práce a jejich souvislost s kontrolovanou stavbou byla pouze formální. Plány BOZP jsou ve většině případů obsahově stejné jak pro fázi přípravy, tak pro realizaci. Jejich obsah má z hlediska konkrétnosti, jednoznačnosti a reálnosti většinou daleko ke skutečnému stavu staveniště a představuje výčet všech možných i nemožných rizik, společně s výtahy z předpisů legislativy nebo jejich celými citacemi. Jeho účel, tj. zajištění bezpečného a zdraví neohrožujícího pracoviště a výkonu práce, je pak naplněn pouze v malém počtu případů.

V otázce vzájemné informovanosti o rizicích platí, že v případě, že na staveništi pracuje více zhotovitelů současně, mají zaměstnavatelé podle § 101 odst. 3 Zákoníku práce povinnost informovat se navzájem o rizicích, která svou činností vytvářejí. Problematika informovanosti o rizicích vykazuje setrvalý stav již několik let. Vyskytují se stále stejné nedostatky. Ve většině případů jsou na větších stavbách předkládána rizika z veškerých pracovních činností ve stavebnictví, i když se na konkrétní stavbě všechny nevyskytují. Takto předaná informace o rizicích je pouze formální. V některých případech nejsou informace dány písemně a podepsány zaměstnanci, takže není doklad o tom, že byli s těmito riziky řádně seznámeni.

Zajištění školení zaměstnanců z předpisů k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci bylo kontrolováno v 165 subjektech a bylo zjištěno, že ve 258 případech nejsou zaměstnanci s těmito předpisy seznamováni (2,9 % závad). Zaměstnavatel sice provádí školení, které je povinen zajistit dle právních předpisů, ale v mnohých případech již neprovádí aktualizaci osnovy školení pro výkon práce tak, aby byla v souladu s platnými právními a ostatními předpisy k zajištění bezpečnosti práce, natož aby neprodleně seznámil zaměstnance se změnami.

Zdravotní způsobilost zaměstnanců je u většiny zaměstnavatelů ověřována. Jen ojediněle se setkáváme s absencí ověření zdravotní způsobilosti. Často však bývá problémem ze strany zaměstnavatele, aby zajistil smlouvu se závodním lékařem. Zaměstnanci jsou pak nuceni chodit ke svému praktickému lékaři, který zpravidla nemá dostatečné informace o výkonu práce svých pacientů a o prostředí, ve kterém se denně pohybují.

V oblasti poskytování OOPP je běžné, že zaměstnavatel má sice zpracován vlastní seznam pro poskytování ochranných prostředků, ne však na základě vyhodnocení rizik, ale dle zkušeností, bez jasného zpracování a určení rizik, nebo dle požadavku vyššího dodavatele či

koordinátora BOZP. Přestože vyhodnocování rizik nebývá pravidlem, OOPP jsou i za těchto okolností poskytovány většinou v souladu s potřebami dané činnosti. Větším problémem je však používání OOPP samotnými zaměstnanci. To ukazuje na špatnou nebo žádnou kontrolní činnost zaměstnavatele v oblasti používání OOPP.

Stav plnění povinností vzhledem k zajištění stavenišť proti vstupu nepovolaných osob není uspokojivý. Především není plněn požadavek na zajištění staveniště v zastavěném území souvislým oplocením výšky 1,8 m. Ohrazení mnohdy není provedeno vůbec nebo je nahrazováno pouze páskou červenobílého šrafování. Není respektováno omezení možnosti zajistit staveniště proti vstupu nepovolaných osob střežením jen na určité případy.

Nejzávažnějším nedostatkem plynoucím z provedených kontrol je neplnění požadavku na přednostní použití kolektivní ochrany proti pádu z výšky anebo do hloubky před prostředky individuální ochrany. Dále není rozlišováno mezi zábranou a zábradlím (jako pevnou konstrukcí), v mnoha případech jsou volné hrany pádu ohrazeny pouze páskou.

Z hlediska bezpečnostních požadavků na technické konstrukce je nečastější závadou zjištěnou při kontrolách chybějící doklad o předání a převzetí technické konstrukce. Dalšími zaznamenanými problémy jsou neúplně provedená ochranná zábradlí (chybějící dolní tyč zábradlí a zarážky u podlahy u pracovních podlah ve výšce 1,5-2,0 m a chybějící vnitřní zábradlí v případech větší vzdálenosti od líce objektu než 250 mm), nedostatečné zajištění stability dočasné technické konstrukce úhlopříčným ztužením a kotvením, nevyhovující dřevěné žebříky pro výstup a sestup mezi podlahami a také větší mezery mezi dílci pracovních podlah včetně nedostatečného zajištění jejich stability.

Porušení důležité povinnosti přidělit OOPP proti pádu a určit místo ukotvení bylo v rámci úkolu zjištěno v 29 případech (0,5 % zjištěných nedostatků). V převážné míře se jedná o nepoužívání OOPP proti pádu z výšky a do hloubky. Zaměstnavatelé své zaměstnance obvykle OOPP proti pádu z výšky a do hloubky vybaví, ale dále jejich použití zaměstnanci nekontrolují. Při kontrolách byly zjištěny i případy, kdy zaměstnanci vůbec nebyli vybaveni OOPP proti pádu z výšky, a přesto prováděli práce ve výšce, např. na střeších.

Z hlediska povinnosti zajistit prostor při pracích ve výškách a pod přepravovanými břemeny je nejčastěji se vyskytující závadou úplná absence zajištění ohroženého prostoru, zejména jeho ohrazení nebo výstražné značky upozorňující na nebezpečí úrazu pádem předmětů či materiálu z výšky.

V oblasti zemních prací bylo v 109 případech (2 % zjištěných nedostatků) zjištěno porušení povinnosti zajistit výkopy a stěny výkopů a provést bezpečné sestupy a výstupy. Nejčastěji se vyskytující závadou je neprovedení technického zajištění proti pádu osob do výkopů – absence zábradlí – zvláště na pracovištích s pohybem veřejnosti nebo na uzavřených staveništích, kde hloubka výkopu přesahovala 2,5 m.

V rámci kontrolní činnosti zaměřené na bezpečný provoz a používání strojů na staveništi lze konstatovat, že většina složitějších strojů a zařízení (stroje na zemní práce, doprava betonových směsí apod.) je zajištěna smluvně u poddodavatelských právních subjektů, které jsou na tuto činnost specializovány. Jejich technický stav a provozní podmínky jsou na dobré úrovni, o provozu strojů se však většinou dokumentace nevede.

V souvislosti s kontrolou řízení bezpečného provozu jeřábové dopravy bylo zjištěno, že kontrolované subjekty nemají zpracován systém bezpečné práce pro činnost jeřábů na konkrétních stavbách. Není ustanovena pověřená osoba s povinnostmi uvedenými v ČSN EN 12480-1. To má za následek, že provoz jeřábů není koordinován. Není kontrolováno, zda manipulaci s materiálem provádí jen osoby odborně způsobilé (vazači), což ve svém důsledku může být a je zdrojem pracovních úrazů.

Specifická oblast staveništních rozvodů elektrické energie má v současné době v rámci platných bezpečnostních předpisů dva základní aspekty. Hlavní přívody elektrické energie jsou vždy vybaveny proudovými chrániči, protože kdyby staveništní rozvod nebyl takto vybaven, nebyl by rozvodným závodem dodavatele elektrické energie vůbec připojen k veřejné síti. Je tedy možné konstatovat, že zjišťované závady se týkají vnitřních rozvodů a pohyblivých přívodů (prodlužovacích kabelů), vedených k pracovnímu nářadí a stavebním mechanismům. Tyto závady byly zjištěny v 78 případech (1 % nedostatků v dané oblasti).

Kontroly byly prováděny v souladu se zadáním úkolu. Výsledky kontrol prokázaly oproti minulým obdobím nepatrné zlepšení. U většiny malých a středních stavebních subjektů neexistuje účinný systém vnitřní kontroly zajišťování bezpečnosti a ochrany zdraví při práci.

Již během kontrol bylo zaměstnavateli odstraněno 1 382 závad a k odstranění 2 444 závad bylo vydáno opatření podle § 7 odst. 1 písm. k) zákona o inspekci práce, v jedenácti případech inspektoři vydali zákaz užívání výrobních a provozních prostorů. Za správní delikty uložili inspektoři oblastních inspektorátů práce celkem 146 pokut o celkové hodnotě 3,413.306 Kč.

V roce 2009 bylo na oblastní inspektoráty práce nahlášeno 29 smrtelných pracovních úrazů (přičemž na uvedeném množství smrtelných pracovních úrazů se 31 % podílejí cizí státní příslušníci) a 163 úrazů vyžadujících hospitalizaci delší jak 5 dnů. Výrazně se snížil počet smrtelných pracovních úrazů oproti roku 2008, kdy se stalo celkem 44 smrtelných pracovních úrazů (snížení o 34 %). V počtu pracovních úrazů vyžadujících hospitalizaci delší jak 5 dnů došlo k mírnému navýšení oproti roku 2008, kdy se stalo 158 těchto úrazů. V roce 2009 bylo nahlášeno celkem 2 444 pracovních úrazů, což je o 17 % méně než v roce 2008.

(Údaje v předcházejícím odstavci zohledňují pracovní úrazy, které se staly na staveništích a při bouracích pracích.)

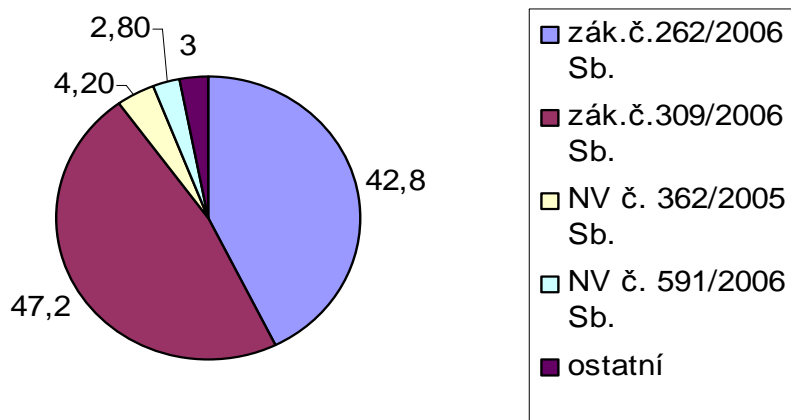
Závěr

Výsledky tohoto úkolu potvrzují, že „staveniště“ stále zůstává jedním z nejrizikovějších pracovišť, na kterém se setkáváme s pracovními činnostmi obsahujícími rizika z mnoha odvětví. K tomu přispívá i velká rozmanitost zhotovitelů staveb, od velkých stavebních organizací s velkým počtem zaměstnanců po fyzické osoby (OSVČ) poskytující za úplatu na staveništi svou pracovní sílu pro některého z nich, a požadavky zadavatelů staveb na jejich realizaci v co nejkratších termínech.

Rovněž úroveň řízení bezpečnosti a ochrany zdraví při práci je mezi zhotoviteli provádějícími stavební a montážní práce značně rozdílná. Je přímo závislá na praktických zkušenostech a odborných znalostech z BOZP pracovníků provádějících odborné vedení staveb, odborně způsobilých osob působících v oblasti prevence rizik a koordinátorů BOZP na staveništích.

Především činnost koordinátorů by měla výraznou měrou přispět ke zvýšení úrovně BOZP na staveništích. Zatím lze konstatovat, že jejich činnost nepřináší takový efekt, který se očekával. Plány BOZP na staveništích předkládané při kontrolách jsou ve většině případů pouze předmětem finančního efektu, nikoli nástrojem určeným pro řízení BOZP na staveništích. Příkladá se v nich větší váha předpisům a legislativě než vlastnímu bezpečnému provádění pracovních činností. Přetrvávajícím problémem je množství a rozsah stavebních prací, které jsou v rámci systému poddodavatelů na základě různých smluv a dohod prováděny menšími subjekty a OSVČ, které mnohdy nemají na potřebná bezpečnostní opatření finanční prostředky, a proto ustanovení bezpečnostních předpisů vědomě nerespektují, a to až do doby vzniku úrazu nebo kontroly ze strany inspektorů OIP. Tento stav by bylo možno v dohledné době změnit cílenou kontrolní činností u problémových investičních akcí.

Nejčastěji porušované předpisy - zastoupení v %

II. Ochrana zaměstnanců při údržbě a opravách pozemních komunikací

Důvodem pro zařazení tohoto kontrolního úkolu byl vysoký počet pracovních úrazů v této oblasti. Kontrola měla zvýšeným a cíleným tlakem do této kontrolované oblasti motivovat kontrolované subjekty k zájmu o dodržování předpisů zajišťujících bezpečnost práce při údržbě a opravách pozemních komunikací a tím potažmo ovlivnit situaci nejen u samotných kontrolovaných subjektů, ale i podvědomí veřejnosti, a předejít tím možnému ohrožení zdraví zaměstnanců, kteří se v rámci své pracovní činnosti podílejí na údržbě a opravách pozemních komunikací.

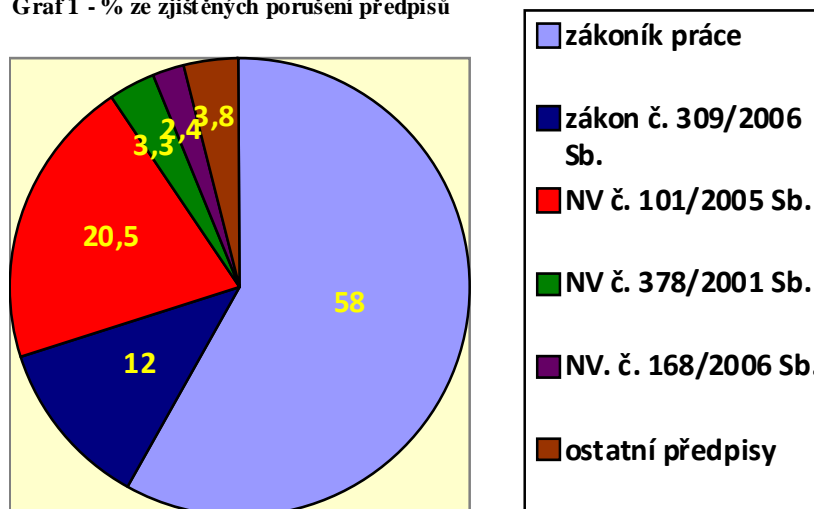
K dosažení cíle bylo využito dvou cest a to kontrolní činnosti a poradenské činnosti s osvětou nových nebo novelizovaných předpisů k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci (BOZP) nebo podle konkrétních potřeb kontrolovaného subjektu.

Každý oblastní inspektorát práce měl provést kontrolu alespoň u 20 subjektů dle vlastního uvážení. Do kontrol byly zahrnuty i subjekty, které zajišťují čištění krajnic a příkopů, vyžínání trávy. Zde byl kontrolován stav a používání jednotlivých mechanismů.

Kontrolní činnost byla zaměřena na:

- hodnocení a minimalizování rizik z pohledu zaměstnavatele, vyhodnocení a opatření na ochranu před jejich působením, stanovení technologických postupů,
- seznámení zaměstnanců s riziky, školení,
- seznam, vedení, přidělování osobních ochranných pracovních prostředků (OOPP),
- zdravotní způsobilost zaměstnanců, odborná způsobilost zaměstnanců,
- evidence pracovní doby, dodržování týdenních limitů,
- technický stav vozidel, strojů, zařízení a nářadí (platnost osvědčení o technickém stavu vozidla, prohlídka, údržba, revize).

Graf 1 - % ze zjištěných porušení předpisů

Stanovený počet kontrol byl dodržen u všech oblastních inspektorátů. V průběhu plnění tohoto úkolu bylo prověřeno celkem 190 subjektů. Tam, kde se jednalo o první kontrolu ze strany oblastního inspektorátu, bylo zjištěno poměrně hodně závad. Nejčastěji zjišťované nedostatky se týkaly nedodržení ustanovení zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce, v 85 případech zaměstnavatelé neproškolují své zaměstnance s bezpečnostními předpisy, ani s riziky, se kterými může zaměstnanec přijít do styku při výkonu práce.

Dalším zjištěným nedostatkem bylo, že zaměstnavatelé v 43 případech sice přidělují OOPP, ale ne podle vlastního zpracovaného seznamu OOPP, který má odrážet reálná rizika vykonávané práce, rovněž není následně kontrolováno, zda zaměstnanci přidělené OOPP používají. Dále z porušení, která jsou upravena zákoníkem práce, byl zjišťován v 19 případech nedostatek ve vedení evidence práce v noci a práce přesčas. V 37 případech bylo zjištěno, že zaměstnavatel neměl lékařským posudkem doloženou vhodnost vykonávané práce svých zaměstnanců.

Neuspokojivý stav byl konstatován také v oblasti, která nebyla součástí kontrolního seznamu, leč bezprostředně se týkala dodržování požadavků na bezpečnost pracoviště a pracovní prostředí a je upravena zákonem č. 309/2006 Sb., a v nařízení vlády č. 101/2005 Sb., ve znění pozdějších předpisů (bezpečnostní značky, zamezení střetu zaměstnance s pohybujiícím se dopravním prostředkem, značení nebezpečných prostor nebo překážek atd.)

Ze závěrů kontrol vyplynulo, že 42 kontrolovaných subjektů nemělo zpracovaný místní provozní bezpečnostní předpis, kde měly být stanoveny bezpečné pracovní postupy. U 70 kontrolovaných subjektů bylo zjištěno, že neprovádí pravidelné prověrky BOZP, které

mají odhalit nedostatky pracovišť a zařízení, které by v tomto případě byly vhodným preventivním opatřením.

Uspokojivá byla technická prevence rizik, kdy zaměstnavatel má za povinnost zajistit preventivní údržbu zařízení a řádnou údržbu, provádět v dostatečném rozsahu revize, prohlídky, zkoušky a kontroly zařízení. Pouze ve 20 případech byl uváděn chybějící „Plán kontrol a revizí“.

V rámci tohoto úkolu bylo uloženo 19 sankcí ve výši 570.000 Kč.

Závěr

Na základě výsledků provedeného úkolu je možné konstatovat, že v oblasti bezpečnosti práce a pracovních podmínek při údržbě pozemních komunikací je potřeba provádět osvětu a zaměřit se na zvýšení právního vědomí a informovanosti zaměstnavatelů. Poznatky získané při plnění tohoto úkolu lze hodnotit jako velmi užitečné a jednoznačně prokazují, že účinnou preventivní činností u kontrolovaných subjektů se zvyšuje nejen jejich právní vědomí, ale také i jejich přístup k problematice BOZP. Bylo by vhodné, kontrolu stejného rozsahu, opakovaně provést v intervalu 3-5 let, aby bylo možno porovnat účelnost a efektivnost přijatých opatření. Mezidobí využít pro osvětovou činnost prostřednictvím sdělovacích prostředků nebo informativních letáků, kde by obsahem bylo seznámení veřejnosti s nejčastěji vyskytujícími se nedostatky zjištěnými při kontrolách provedených při ochraně zaměstnanců provádějících údržbu nebo opravy pozemních komunikací. Zejména po letošní dlouhé zimě, budou informace užitečné, neboť komunikace v celé republice budou opravovány a lze předpokládat, že informace takto získané, podnikatelské subjekty využijí pro zkvalitnění péče o zaměstnance při opravách a údržbě pozemních komunikací.

III. Kontrola systému BOZP a pracovních podmínek v malých a středních podnicích

V roce 2009 docházelo v ČR vlivem probíhající hospodářské krize k zániku značného počtu hlavně malých a středních subjektů, vznikaly však i subjekty nové. Ze zkušeností získaných z kontrol realizovaných v předchozích letech vyplývá, že z hlediska prevence je důležité, aby kontrola u těchto nově vzniklých subjektů proběhla co nejdříve po zahájení jejich činnosti. Cílem úkolu bylo vykonat preventivní kontroly převážně u nově vzniklých malých a středních subjektů podnikajících v problémových oborech a dále pak u těch, u kterých byly zjištěny nebo hlášeny nedostatky v dodržování předpisů z oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci (BOZP) již dříve, nebo u nichž došlo ke vzniku závažných pracovních úrazů. Cílem úkolu nebylo jen zjištění skutečného stavu BOZP a stanovení potřebných opatření k nápravě, ale také zkvalitnění poradenské činnosti orgánů inspekce práce a motivace kontrolovaných subjektů k trvalé péči o oblast BOZP.

K naplnění stanoveného cíle úkolu byly ke kontrole vybírány subjekty v kategorii 6 - 249 zaměstnanců s nepříznivým vývojem pracovní úrazovosti a s opakovanými podněty na neplnění povinností v oblasti BOZP a dále subjekty s vyšším potenciálním ohrožením osob. Jednalo se především o subjekty činné v oborech zpracovatelského průmyslu, výroby kovů, kovových konstrukcí, všeobecného strojírenství, dřevoprůmyslu, zemědělství, lesnictví, výroby a rozvodu elektřiny, vody, plynu, tepla a oblasti dalších služeb. V průběhu plnění tohoto úkolu bylo v roce 2009 provedeno 5 417 kontrol u 5 292 subjektů. Ve 298 případech byla provedena následná kontrola zaměřená na ověření splnění uložených opatření z dřívějších kontrol. Při všech kontrolách bylo zjištěno 22 807 závad, představujících v násobnosti 49 701 závad.

Nejčastěji zjišťované nedostatky se týkaly nedodržení ustanovení zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce, ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 309/2006 Sb., o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, ve znění pozdějších předpisů. Inspektoři se při plnění tohoto úkolu nejčastěji setkávali se specifickými problémy malých nebo středních subjektů při zajišťování oblasti BOZP, které spočívaly zejména v problematice začlenění systému řízení BOZP do činnosti subjektů a to jak ve způsobu vyhledávání a provádění prevence rizik, tak i v organizování bezpečné činnosti zaměstnanců na pracovištích. V malých subjektech byla rizika často vyhledávána a vyhodnocována formálně, bez dostatečně odborné, podrobně vypracované analýzy rizik, bez zjištění skutečné podstaty možného ohrožení

bezpečnosti zaměstnanců a zaměstnanci nebyli seznamováni s těmito riziky, s výsledky vyhodnocení rizik a s opatřeními na ochranu před působením vyhledaných rizik. Ve většině kontrolovaných subjektů byla stanovena pouze obecná povinnost odpovědnosti dle zákoníku práce a jen málo subjektů mělo odpovědnost za BOZP na daném stupni řízení konkrétněji rozpracovanou či definovanou vnitřními předpisy nebo směrnicemi. Úroveň BOZP a pracovních vztahů a podmínek (PVP) byla v jednotlivých kontrolovaných subjektech značně rozdílná v závislosti na trvalé péči a zájmu zaměstnavatele o otázky BOZP a na profesionalitě osob pověřených řízením oblastí BOZP. Neuspokojivý stav byl zjišťován také tam, kde kontrolovaný subjekt neznal platné právní a ostatní předpisy k zajištění BOZP, případně se v nich nedostatečně orientoval a tím i osnovy školení zaměstnanců o BOZP mnohdy nebyly v souladu s aktuálně platnými právními a ostatními předpisy k zajištění BOZP. Kontrolami bylo dále zjištěno, že povinnosti zaměstnavatelů v oblasti školení a zdravotní způsobilosti zaměstnanců jsou stále porušovány ve značné míře.

Další oblastí, ve které bylo zjištěno mnoho závad, je oblast, která se bezprostředně týká dodržování požadavků na bezpečnost zařízení, bezpečnost pracoviště a pracovního prostředí. Častou závadou jsou poškozené komunikace, jejich nedostatečná šířka s ohledem na počet pohybujících se osob a provoz dopravních prostředků, které je používají. Dostatečná pozornost není věnována jejich značení. Pracoviště nemají dostatečný manipulační prostor pro příjem a odkládání výrobků, mnohdy je věnována malá péče o čistotu a pořádek na pracovištích. Neuspokojivá byla v mnohých případech technická prevence rizik, kdy zaměstnavatel nezajistil preventivní údržbu zařízení a řádnou údržbu a opravy, zejména starších strojů a zařízení, neprováděl v dostatečném rozsahu revize, prohlídky, zkoušky a kontroly zařízení. Stále přetrvává zjištění, že zaměstnavatelé neplní povinnost organizovat práci a stanovit pracovní postupy tak, aby byly dodržovány zásady bezpečného chování na pracovišti.

Ve všech oborech ekonomických činností, kontrolovaných v rámci tohoto úkolu, byly zjištěny nedostatky z oblasti plnění povinností zaměstnavatelů při pracovních úrazech a při poskytování vhodných osobních ochranných pracovních prostředků, mycích, čisticích a dezinfekčních prostředků nebo ochranných nápojů podle vlastního seznamu zpracovaného na základě vyhodnocení rizik a konkrétních podmínek práce. Obdobná situace byla také v oblasti PVP, kdy nejvíce porušení bylo zaznamenáno v povinnostech zaměstnavatelů informovat zaměstnance o obsahu pracovního poměru. Kontroly také poukázaly na skutečnost, že ve většině malých a středních subjektů nepůsobí odbory ani rada zaměstnanců

nebo zástupce pro oblast BOZP. Je prokázáno, že dobrá spolupráce zaměstnavatele s funkčním odborovým orgánem, radou zaměstnanců nebo zástupcem zaměstnanců pro oblast BOZP přispívá k lepší situaci v oblasti prevence a zajišťování úkolů v oblasti BOZP.

Z celkového počtu zjištěných závad bylo inspektory oblastních inspektorátů práce v 19 573 případech uloženo, podle § 7 odst. 1 písm. k) zákona o inspekci práce, opatření k odstranění zjištěných nedostatků.

Ve 3 234 případech zjištěných závad nebylo opatření vydáno, protože závady byly odstraněny v průběhu kontroly. Ve 4 případech byly vyřazeny stroje z provozu, v 7 případech byl vydán zákaz provádění činnosti (užívání nebezpečné technologie). Za správní delikty a přestupky bylo uloženo kontrolovaným subjektům celkem 324 pokut ve výši představující celkovou částku 7,720.000 Kč. V rámci následných kontrol byly za neodstranění nedostatků ve stanovených termínech uloženy 3 pokuty ve výši 95.000 Kč. S ohledem na skutečnost, že v rámci úkolu bylo kontrolováno 5 292 subjektů, bylo k uložení sankce přistoupeno pouze u 327 subjektů, tj. pouze u 6,2 % z celkového počtu kontrolovaných subjektů.

Závěr

Závěrem lze konstatovat, že stanovený cíl hlavního úkolu byl splněn. Poznatky získané při plnění tohoto úkolu lze hodnotit jako velmi užitečné a jednoznačně prokazují, že účinnou preventivní činností u kontrolovaných subjektů se zvyšuje nejen jejich právní vědomí, ale také i jejich přístup k problematice BOZP.

Z porovnání zjištěných výsledků z plnění tohoto úkolu s výsledky plnění úkolů kontrol v předcházejícím období vyplývá, že úroveň zajišťování BOZP a PVP u malých a středních subjektů nevykazuje výrazné zlepšení. Toto zjištění mimo jiné přispělo k tomu, že tento hlavní úkol bude realizován i v roce 2010.

IV. Kontrola zaměstnavatelů při organizování pracovního režimu řidičů s ohledem na dobu přestávek mezi směnami a přestávek v týdnu

V roce 2009 byl úkol zaměřen na kontrolu pracovního režimu řidičů v podobném rozsahu, jako v předchozích letech. Důvodem byl setrvale nepříznivý stav dopravní nehodovosti na pozemních komunikacích. Silniční doprava je již dlouhodobě odvětvím s vysokým počtem vykazovaných pracovních úrazů s těžkým poškozením zdraví, potažmo se smrtelnými pracovními úrazy řidičů, které vznikají jak při provozu a údržbě, tak i opravách silničních vozidel. Jestliže ke vzniku nehodové události dojde za provozu na pozemní komunikaci, jsou události ohrožení nejen samotní řidiči, ale také ostatní účastníci silničního provozu a proto jde o následky většího rozsahu. Situace je nebezpečná tím, že v jediný okamžik může být zasažen velký počet osob - účastníků silničního provozu.

Specifické pracovní podmínky v dopravě vyžadují zvláštní úpravu délky směny a v návaznosti na to zvláštní úpravu doby odpočinku těchto zaměstnanců tak, aby byly dodrženy principy bezpečné práce. Tyto specifické požadavky upravuje nařízení vlády č. 589/2006 Sb., kterým se stanoví odchýlná úprava pracovní doby a doby odpočinku v dopravě. Provedená kontrola byla zaměřena na zaměstnavatele, kteří jsou povinni při své činnosti dodržovat výše uvedené nařízení vlády č. 589/2006 Sb., potažmo nařízení vlády č. 168/2002 Sb., kterým se stanoví způsob organizace práce a pracovních postupů, které je zaměstnavatel povinen zajistit při provozování dopravy dopravními prostředky. Každý oblastní inspektorát práce měl provést kontrolu alespoň u 10 právních subjektů, provozujících dopravu, včetně dopravy pro vlastní potřebu.

Kontrolní činnost byla zaměřena na:

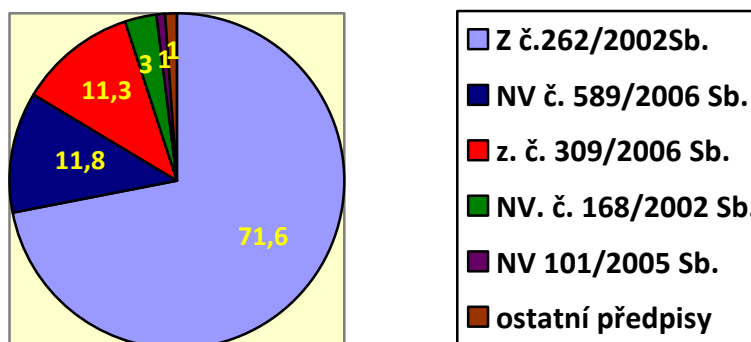
- organizování a plánování práce řidičů zaměstnavatelem,
- pracovní režim řidičů, dodržování dob přestávek mezi směnami a přestávkou v týdnu,
- školení zaměstnanců vzhledem ke konkrétním rizikům prováděné práce,
- odbornou a zdravotní způsobilost řidičů,
- místní provozní bezpečnostní předpis upravující pracovní a technologické postupy při provozování dopravy.

Současně byla v rámci úkolu Státním úřadem inspekce práce vyhlášena a v měsících červnu a červenci provedena celoplošná republiková kontrolní kampaň, zaměřená na poskytovatele osobní přepravy pro cestovní kanceláře. V rámci provedené kampaně bylo prověřeno celkem 28 dopravců. Bylo zjištěno, že opět se vyskytuje dlouhodobý nedostatek, kterým je nevedení

evidence pracovní doby v souladu se zákoníkem práce. S tím ovšem souvisí nemožnost zkontrolovat délku pracovní doby. Neočekávaným výsledkem kampaně bylo zjištění, že dopravci zhruba v 50 % případů neprokázali zdravotní způsobilost svých řidičů. Tato skutečnost je alarmující a může mít neblahé důsledky jak pro samotné řidiče, tak i pro převážené pasažéry. V rámci celého úkolu bylo k 31. 12. 2009 oblastními inspektoráty práce zkontrolováno 242 podnikatelských subjektů.

Graf

% zastoupení zjištěných porušení předpisů

Inspektoři shodně upozornili na podnikatelské subjekty, kde převážnou část zaměstnanců tvořili řidiči. Tito zaměstnavatelé nezajišťovali školení BOZP v domněnku, že jsou jeho zaměstnanci proškoleni v autoškole. Kontrolované subjekty zjištěné nedostatky obhajovaly tím, že řidiči přece chodí na profesní školení řidičů a tam se proškolí ze všech potřebných předpisů, včetně potřebných pokynů a zásad bezpečné práce. V těchto případech zaměstnavatel neměl ani vyhodnocená rizika, neměl následně ani vypracován seznam pro poskytování osobních ochranných pracovních prostředků (OOPP) včetně průkazné evidence přidělování OOPP, neseznámil své zaměstnance s kategorizací prací (neboť není provedena) a rovněž také neprováděl prověrky BOZP.

Lze se domnívat, že příčinou je všeobecně malá informovanost mezi dopravci o povinnosti zajistit svým zaměstnancům doškolení o bezpečnostních předpisech z hlediska konkrétních podmínek podnikatelského subjektu a podmínek výkonu práce. Zaměstnavatelům není známo, že povinné školení řidičů (profesní školení) není totéž jako bezpečnostní školení. V rámci způsobilosti pro práci řidiče byl kontrolován "průkaz profesní způsobilosti řidiče". Ten byl předložen ve všech kontrolovaných případech. Nejsme však již schopni, v rámci pravomocí svěřené inspekci práce, ověřit způsobilost k práci řidiče v případech řidičů, kteří jsou tzv.

"vybodování" a tímto způsobem pozbyli způsobilost pro profesní řízení motorových vozidel. Dále bylo kontrolou zjištěno, že zaměstnavatelé v 94 případech přidělovali řidiči práci, aniž měli ověřeno, že výkon práce odpovídá zdravotní způsobilosti zaměstnance. Nejvíce problémů inspektoři zaznamenali při zjišťování, zda zaměstnavatelé dodržují u řidičů režim práce. Tento úzce souvisí s organizací práce řidičů. Bylo zjištěno, že zaměstnavatelé nahrazují povinnost vést evidenci pracovní doby v souladu se zákoníkem práce, povinností uloženou zákonem č.111/1994 Sb., o silniční dopravě, který jim stanoví povinnost zajistit, aby řidiči vedli záznam o době řízení vozidla, bezpečnostních přestávkách a době odpočinku. Tento záznam zaměstnavatelé potom vydávají za evidenci pracovní doby. Inspektoři konstatovali, že v mnoha případech je jakékoliv organizování pracovní doby řidičů spíše vroucím přáním, než reálnou skutečností. V praxi jde ve většině případů pouze o naplnění obchodního záměru zaměstnavatele bez ohledu na pracovní dobu zaměstnance–řidiče. Je proto zapotřebí zaměřit kontrolní činnost zejména do této sféry, jednak z toho důvodu, že pouze z evidence pracovní doby lze prokázat práci přesčas, pracovní pohotovost a také délku směny, ale také evidence pracovní doby umožní ověřit, zda řidiči mají možnost čerpat nezbytný odpočinek a následně jsou připraveni pro výkon práce a zda nedochází k přetěžování řidičů při nezákonně dlouhých směnách. Únava řidičů sehrává významnou roli při nehodovosti v silničním provozu.

Mimo kontrolní body seznamu inspektoři poměrně v hojném počtu (v 107 případech) konstatovali, že povinnost zaměstnavatele před vznikem pracovního poměru není naplněna. Zaměstnavatelé neinformují své nastávající zaměstnance o údajích, jako je délka dovolené, údaje o mzdě a platu, termínu výplaty a podobně. Dokonce v 15 případech bylo zjištěno, že se ještě stále vyskytují tak základní nedostatky, jako je nepřesně označený druh nebo místo výkonu práce. Oblastní inspektoráty práce uložily v rámci tohoto úkolu pokuty v částce 979.998 Kč.

Závěr

S ohledem na množství zjišťovaných nedostatků se lze domnívat, že prověrka s předmětným zaměřením byla zvolena vhodně i s ohledem na „Národní strategii bezpečnosti silničního provozu“. Doporučuji proto, aby se kontroly tohoto zaměření prováděly i nadále. Rovněž kampaň, prováděná u poskytovatelů osobní přepravy pro cestovní kanceláře se ukázala jako přínosnou, zejména tím, že pružně reagovala na aktuální zvýšený výskyt havárií rekreačních autobusů. Jako pozitivní lze také hodnotit, že kontrolované subjekty, zejména nově vzniklé subjekty uvítali, že inspektoři zhodnotili přímo na místě účelnost jimi přijatých opatření

v prevenci rizik. Především subjekty, u nichž úkoly BOZP jsou zajišťovány externím pracovníkem, nedokážou posoudit úroveň poskytované služby v oblasti BOZP. Z nízkého právního vědomí podnikajících subjektů se odvíjí i základní a zásadní nedostatky, které jsou zjišťované jak při prováděných plánovaných kontrolách, tak i při kontrolách prováděných z vnějších podnětů. Doporučuji s ohledem na výše uvedené pokračovat v úkolu takto zaměřeném i v dalším období, popř. doplnit jej specificky zaměřenou kampaní v oblasti dopravy, která bude odrážet aktuální potřeby a vývoj problematiky v dopravě.

V. Bezpečnost vnitrozávodové dopravy - provoz manipulačních vozíků a dopravních prostředků a zařízení

Převažující příčinou pracovních úrazů ve vnitrozávodové dopravě, provozu manipulačních vozíků a dopravních prostředků a zařízení jsou zejména neseznámení obsluh zařízení s dokumentací nebo s návody na použití přidělených manipulačních prostředků, dále neseznámení zaměstnanců s platnými předpisy pro manipulaci s materiálem a břemeny, neurčení odpovědné osoby za provoz a technický stav a bezpečné používání manipulační techniky a dopravníků, absence vyhodnocení rizik včetně opatření k jejich odstranění nebo minimalizaci při práci s manipulačním zařízením, dopravních prostředků a zařízení a nevybavenost zaměstnanců vhodnými osobními ochrannými pracovními prostředky (OOPP), které musí být poskytnuty na základě vyhodnocení rizik pro výběr a použití OOPP a vlastního seznamu poskytovaných OOPP zaměstnavatelem.

K naplnění stanoveného cíle úkolu vybral příslušný oblastní inspektorát práce ke kontrole minimálně 50 subjektů vykazující zvýšenou úrazovost nebo subjekty, kde se předpokládal vysoký podíl vnitrozávodové dopravy – provoz manipulačních vozíků a dopravních prostředků a zařízení. Kontrolní činnost byla provedena podle kontrolního seznamu zpracovaného k tomuto hlavního úkolu garantem pro manipulaci s materiálem a zdvihací zařízení Ing. Jiřím Kyselou.

Kontrolní činnost byla zaměřena na odbornou a zdravotní způsobilost zahrnující dokumentaci výrobce, návody na použití zařízení a určení osoby odpovědné za technický stav a provoz zařízení, dále na vyhodnocení rizik včetně opatření k jejich minimalizaci tzn. seznámení zaměstnanců s riziky a opatřeními a vzájemná informace o rizicích, na provoz na účelových komunikacích, kde bylo vyžadováno předložení dopravního řádu, včetně označení komunikací pro pohyb osob, vozidel a manipulačních prostředků a také na používání bezpečných a vhodných postupů při manipulaci s materiálem a břemeny včetně manipulace ruční.

Nejčastěji zjišťované porušení u kontrolovaných subjektů se týkaly nedodržení ustanovení zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce, ve znění pozdějších předpisů, dále zákona č. 309/2006 Sb., zákon o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, ve znění pozdějších předpisů, a nařízení vlády č. 101/2005 Sb., o podrobnějších požadavcích na pracoviště a pracovní prostředí.

Zhodnotíme-li výsledky kontrolní činnosti, lze konstatovat, že většina subjektů zajišťovala bezpečnost a ochranu zdraví při práci pomocí externích specialistů na prevenci rizik. Snaha o dobrou úroveň zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci byla často spojena s přítomností prosperujícího cizího vlastníka nebo partnera, který nechává konat časté a důkladné externí audity, včetně auditů bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. Nejvýraznější problém se, v kontrolovaných provozech, kde je používána manipulační pojízdná technika, jeví horizontální vyznačení komunikací a ostatních např. manipulačních a skladovacích provozních ploch.

V součtu bylo uděleno celkem 42 pokut. Celková výše pokut uložená k protokolům v roce 2009 činí 870.000 Kč.

Závěr

V rámci zadání hlavního úkolu bylo zkontrolováno celkem 523 subjektů, což je splnění úkolu na 130,8 %.

Z výsledku kontrol v roce 2009 vyplynulo, že záměr provádět detailní kontroly při provozu manipulačních vozíků a dopravních prostředků a zařízení byl správný. Byly zjištěny závažné nedostatky, zejména v oblasti provozu a údržby zařízení, a také v oblasti zajištění školení obsluh sledovaných zařízení.

U všech kontrolovaných subjektů bylo vydáno opatření k odstranění zjištěných závad a bylo vyžadováno podání písemné zprávy o přijatých opatřeních kontrolovaného subjektu a o způsobu odstranění závad.

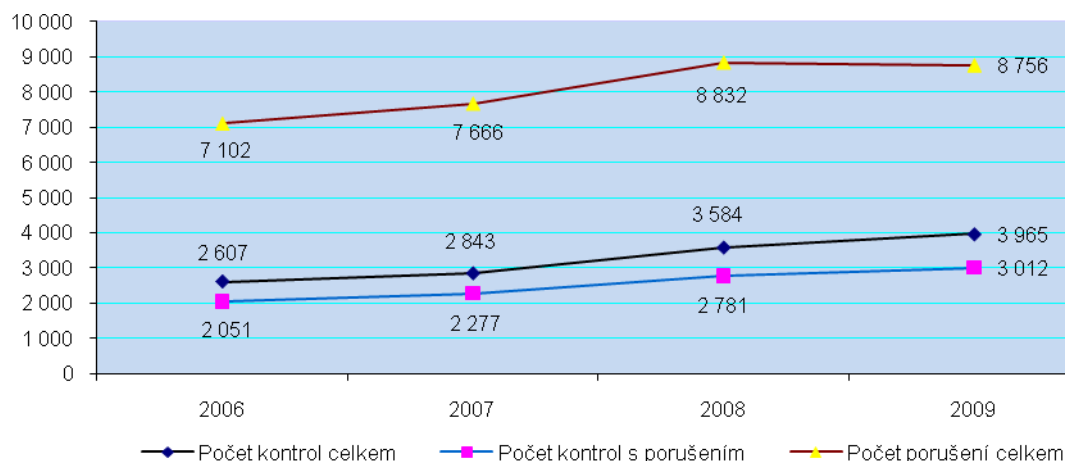
Cíl a zadání úkolu splnily všechny oblastní inspektoráty práce.

VI. Provádění kontrol na základě podnětů na porušování pracovněprávních předpisů a předpisů v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci

Při kontrolním šetření se měly oblastní inspektoráty práce zaměřit na skutečnosti, jež jsou obsahem podnětu. Operativně se zaměřit zejména na podněty, které upozorňují na možnou diskriminaci a nerovné zacházení, na příplatky za práci v noci, přesčas a na porušování předpisů v oblasti zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci na pracovištích, zajištění bezpečného provozu technických zařízení, vybavení zaměstnanců ochrannými pracovními prostředky, kontroly příčin a okolností pracovních úrazů. Současně měly provádět důkladné kontroly u zaměstnavatelů, na které bylo oblastními inspektoráty práce evidováno více podnětů, a to i z poradenské činnosti. Podle závažnosti zjištěných správních deliktů měly zaměstnavatele sankčně postihovat.

Na základě podnětů inspektoři provedli v roce 2009 celkem 3 965 kontrol u 3 546 zaměstnavatelů, z toho bylo 101 následných kontrol. Z celkového počtu kontrol bylo 953 bez porušení, 3 012 s porušením, z nichž u 2 365 neuložily kontrolní orgány sankce. V roce 2009 provedli inspektoři o 10,6 % více kontrol, než v roce 2008 a o 39,5 % více, než v roce 2007. V roce 2009 uložili 647 pokut v celkové výši 16.028 tis. Kč.

Graf Zhodnocení kontrolní činnosti

Na základě 3 965 provedených kontrol došlo ke zjištění 8 756 porušení pracovněprávních předpisů, z toho v oblasti pracovního poměru a dohod 34,9 %, v oblasti odměňování 33,8 %, v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci 21,3 %.

v oblasti pracovní doby 11,6 %, v oblasti náhrad 6,8 % v oblasti řízení péče a bezpečnost práce v organizacích 3,6 % a ve zbývajících oblastech 9,3 %.

Oblasti, ve kterých docházelo nejvíce k porušování pracovněprávních předpisů:

V oblasti **pracovního poměru a dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr** se dlouhodobě vyskytuje nejvíce porušení. U 1 644 zaměstnavatelů zjistili inspektoři 3 056 porušení pracovněprávních předpisů v oblasti vzniku, změn a skončení pracovního poměru a dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr. Zaměstnavatelé zejména písemně neinformovali zaměstnance o právech a povinnostech vyplývajících z pracovního poměru, pokud již nebyly obsaženy v pracovní smlouvě, např. neinformovali o mzdě nebo platu a dalších náležitostech souvisejících s odměňováním (503), o výpovědní době (438), o stanovené týdenní pracovní době a jejím rozvržení (403), o délce dovolené (359) a další méně početné nedostatky (107). Jednalo se o 1 810 porušení. Neplnění povinnosti zaměstnavatele informovat zaměstnance o právech a povinnostech vyplývajících z pracovního poměru je jedním z nejčastěji zjištěných porušení pracovněprávních předpisů. Jedním z dalších porušení, která se nejčastěji vyskytují, bylo neplnění některých povinností zaměstnavatele vztahujících se k vydání potvrzení o zaměstnání a jeho náležitostí při skončení pracovního poměru. Zaměstnavatel buď toto potvrzení zaměstnanci vůbec nevydal, nebo mu je vydal později, než bylo jeho povinností (515). V mnoha případech vydaná potvrzení neobsahovala zákonem stanovené náležitosti (436) nebo údaj o výši průměrného výdělku nebyl na žádost zaměstnance uveden v samostatném potvrzení (57). Zde došlo k 1 008 porušením.

V podstatně menším rozsahu se vyskytovala porušení, která se týkala povinnosti zaměstnavatelů uzavřít se zaměstnancem písemnou dohodu o ukončení pracovního poměru (83), písemné formy pracovní smlouvy (29), obsahu pracovní smlouvy (55), nevyplacení odstupného při skončení pracovního poměru nebo jeho vyplacení v pozdějším termínu.

Oblast **odměňování** zaměstnanců je druhou oblastí, kde dochází k častému porušování pracovněprávních předpisů. U 1 762 zaměstnavatelů bylo zjištěno 2 961 porušení. Do této oblasti patří poskytování mzdy, platu a odměny z dohod, odměny za pracovní pohotovost a srážek z příjmů z pracovněprávního vztahu.

Závažnost porušení v této oblasti je mnohem vyšší vzhledem k možnému negativnímu dopadu na sociální situaci zaměstnanců. Zaměstnavatelé zejména nevypláceli mzdu ve lhůtě splatnosti

(1 038), nebo nevyplatili mzdu nebo její část vůbec (415). Dále nevydali výplatní lístek (94), neposkytli zaměstnanci příplatek za práci v sobotu a neděli (257), za práci v noci (168), za práci ve svátek (103) nebo za práci přesčas (89), nedodrželi nejnižší úroveň zaručené mzdy (257) nebo neposkytli doplatek do výše zaručené mzdy ke mzdě, platu nebo odměně z dohody (157), prováděli srážky ze mzdy (mimo zákonem stanovené srážky) bez písemné dohody o srážkách ze mzdy (176).

V oblasti **pracovní doby** zjistili inspektoři u 740 zaměstnavatelů 1 019 porušení pracovněprávních předpisů. Nejvíce u evidence pracovní doby, kterou zaměstnavatel buď nevedl vůbec, nebo ji vedl nedostatečně (569). V souvislosti s tímto porušením je obtížné kontrolou prokázat výkon práce přesčas, práce v noci, v sobotu a neděli a ve svátek, neboť současné platné právní předpisy nestanoví přesný způsob evidence pracovní doby.

Méně se již vyskytovaly další porušení v této oblasti, jako je nedodržení délky nepřetržitého odpočinku mezi směnami (84) nebo v týdnu (117). Kontrolami také zjistily pochybení u přestávek v práci, zejména když zaměstnavatel neposkytl nebo neumožnil čerpat přestávku v práci na jídlo a oddech po stanovené době nepřetržité práce (76).

V oblasti **náhrad** bylo u 461 zaměstnavatelů zjištěno 599 porušení pracovněprávních předpisů. Tato oblast v sobě zahrnuje náhrady výdajů poskytovaných zaměstnanci v souvislosti s výkonem práce, náhrady mzdy nebo platu za dovolenou a náhrady mzdy nebo platu při překážkách v práci. Nejčastějšími porušeními bylo nevyplacení náhrad za nevyčerpanou dovolenou, zejména při skončení pracovního poměru (238) nebo vyplacení náhrady za vyčerpanou nebo nevyčerpanou dovolenou v nesprávné výši (56).

V oblasti **dovolené** inspektoři zjistili u 78 zaměstnavatelů 95 porušení zejména v tom, že zaměstnavatel nevypracoval plán dovolených, neurčil zaměstnanci nástup na dovolenou a neumožnil zaměstnanci dovolenou čerpat nebo nesprávně vypočetl nárok na dovolenou.

V oblasti **rovného zacházení** zjistily kontroly u 60 zaměstnavatelů 64 porušení, a to nejvíce porušení v odměňování, kdy zaměstnavatel nezajistil, aby za stejnou práci nebo práci stejné hodnoty byla poskytována stejná mzda, plat nebo odměna z dohody.

V oblasti **řízení péče a bezpečnosti práce v organizacích** došlo u 151 zaměstnavatelů k 317 porušením. V této oblasti inspektoři zjistili zejména, že zaměstnavatelé nebyli důslední

při přijímání opatření k předcházení rizikům, vyhledávání rizik, přijímání opatření k odstranění rizik a omezování působení rizik, která není možné odstranit (95). Dále zaměstnavatelé nezajistili zaměstnancům školení o právních a ostatních předpisech k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci (BOZP), nebo neurčili obsah a četnost školení (80). Již méně se vyskytovala porušení, kdy zaměstnavatel neposkytl zaměstnancům informace a pokyny týkající se BOZP a další související informace (39). Ještě byla zjištěná porušení povinnosti zaměstnavatele nepřipustit, aby zaměstnanec vykonával zakázané práce a práce, jejichž náročnost by neodpovídala jeho schopnostem a zdravotní způsobilosti (33).

V oblasti **výrobních a provozních budov** došlo u 76 zaměstnavatelů ke zjištění 159 porušení, a to zejména v tom, že zaměstnavatelé nesplnili požadavky na zajištění BOZP na pracovišti a v pracovním prostředí (55), nepřijali opatření k předcházení rizikům (67), nezajistili pravidelné revize elektrických zařízení (34).

V oblasti **osobních ochranných pracovních prostředků (OOPP)** zjistili inspektoři u 55 zaměstnavatelů 66 porušení. Zaměstnavatel je v případech, kdy není možné odstranit nebo omezit rizika, povinen vybavit zaměstnance OOPP. Kontrolami bylo zjištěno, že zaměstnavatelé nesplnili povinnost zpracovat vlastní seznam OOPP podle vyhodnocení rizik a konkrétních podmínek práce (38), v některých případech OOPP zaměstnancům neposkytli nebo neprokázali jejich poskytnutí (22).

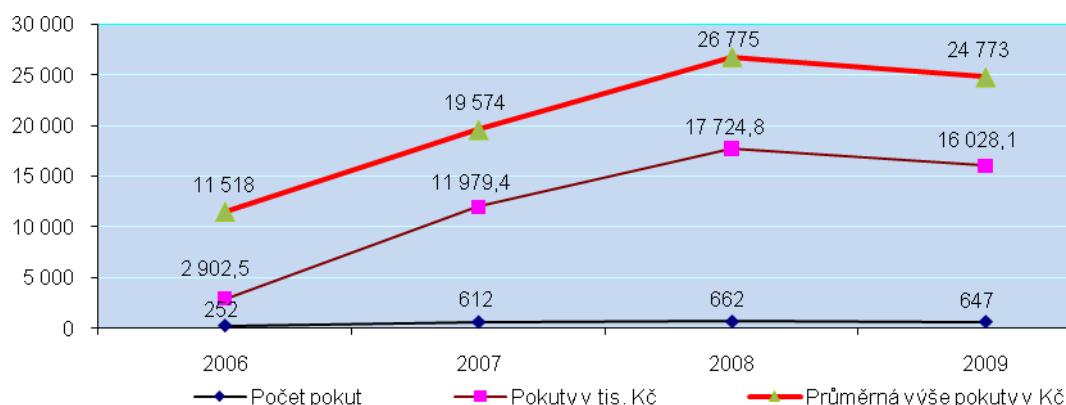
Analýza četnosti zjištěných porušení **podle odvětví** je provedena u 9 oblastí, které zahrnují porušení pracovněprávních předpisů na úseku pracovních vztahů a podmínek (PVP) a BOZP. Nejvíce porušení bylo zjištěno u zaměstnavatelů zejména v následujících odvětvích: Stravování a pohostinství (965), Maloobchodu (960), Pozemní a potrubní dopravy (952), Velkoobchodu (653), Specializovaných stavebních činností (358) a Výstavby budov (344).

Z **analýzy** četnosti zjištěných porušení **podle velikosti zaměstnavatelů**, tedy kategorií zaměstnavatelů podle počtu zaměstnanců vyplývá, že převážná část porušení pracovněprávních předpisů a předpisů v oblasti BOZP byla zjištěna u zaměstnavatelů s počtem zaměstnanců do 100, z nichž nejvíce problémů měli zaměstnavatelé s počtem zaměstnanců 1–5, potom 10–19 a 6–9. Dále je z analýzy zřejmé, že pokud u zaměstnavatelů bylo zjištěno porušení v oblasti vzniku, změn a skončení pracovního poměru a dohod, téměř vždy se objevila porušení i v oblasti odměňování.

Analýzou provedených kontrol podle **porušení pracovněprávních předpisů** bylo zjištěno nejvíce porušení zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce, v platném znění, z nichž nejčastěji zaměstnavatelé nesplnili povinnost informovat zaměstnance o obsahu pracovního poměru.

Za správní delikty podle zákona o inspekci práce k 31. 12. 2009 uložili inspektoři celkem **647 pokut** ve výši 16,028.123 Kč. V období let 2006 až 2009 je patrný významný nárůst průměrné výše pokuty z 11,5 tis. Kč v roce 2006 na 24,8 tis. Kč v roce 2009.

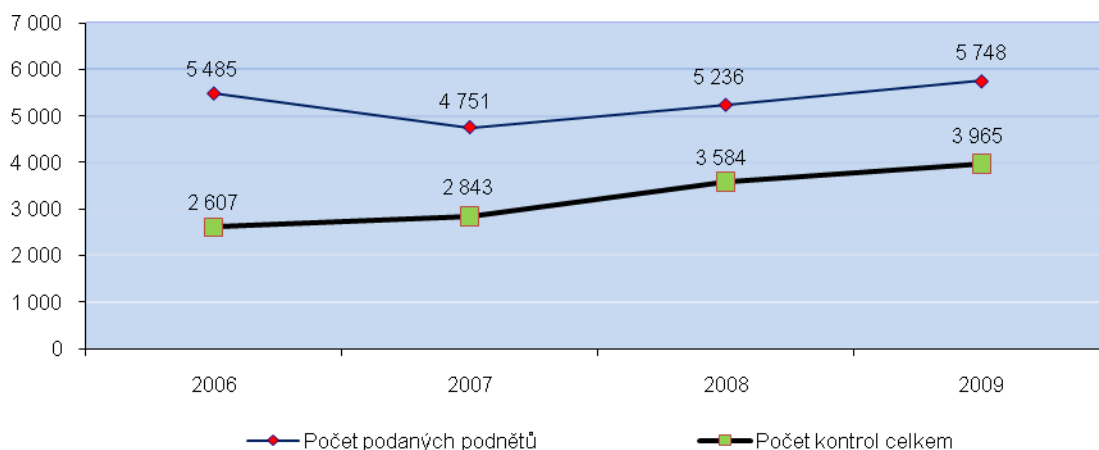
Graf Pokuty 2006 až 2009

Závěr

Kontrolní činností se podařilo v roce 2009 prošetřit více podnětů než v minulých letech. Přesto nemohly být kontroly provedeny ve všech případech. Částí podnětů ke kontrole z roku 2009 se tak budou oblastní inspektoráty práce zabývat v roce 2010.

Graf Počet podaných podnětů a kontrol provedených na základě podnětů v letech 2006 až 2009

Kontroly prováděly oblastní inspektoráty práce místně příslušné podle místa výkonu práce podatele podnětu ke kontrole. Při šetření některých podnětů oblastní inspektoráty práce využívaly vzájemné spolupráce s ohledem na nemožnost vykonat kontrolu v místě výkonu práce a tato byla provedena v sídle zaměstnavatele místně příslušným inspektorátem.

Na základě podnětů ke kontrole podaných úřady práce, provedli inspektoři kontroly zaměstnavatelů zaměstnávajících osoby se zdravotním postižením. Závěry z těchto kontrol byly využity pro přípravu programu kontrolní činnosti na rok 2010, kdy kontroly zaměstnavatelů zaměstnávajících osoby se zdravotním postižením by měly být prováděny v rámci samostatného hlavního úkolu.

V průběhu kontrolní činnosti inspektoři prováděli současně i poradenskou činnost, zejména u malých a středních zaměstnavatelů.

Přes zvýšený zájem a využití poradenské činnosti jak ze strany zaměstnanců, tak ze strany zaměstnavatelů došlo k dalšímu nárůstu počtu přijatých podnětů v souvislosti s přetrvávající ekonomickou krizí. Máme za to, že tento nárůst je převážně zapříčiněn neschopností zaměstnavatelů vyplácet mzdy ve stanoveném termínu a přetrvávajícím povědomím občanů, že orgány inspekce práce zajistí uspokojení jejich finančních nároků vůči zaměstnavateli. Tomu nasvědčuje skutečnost, že cca 63 % podaných podnětů poukazuje mimo jiné na oblast odměňování.

Pozitivní je zjištění, že důsledná kontrolní činnost oblastních inspektorátů práce často přiměla zaměstnavatele k rychlé nápravě zjištěných porušení, na které podněty občanů poukazovaly.

VII. Dodržování předpisů k zajištění bezpečnosti práce a technických zařízení při provozu a údržbě plnění a stabilních čerpacích stanic na zkapalněné uhlovodíkové plyny (LPG, CNG)

Cílem kontrol při provozu a údržbě plnění a stabilních čerpacích stanic na zkapalněné uhlovodíkové plyny (LPG, CNG) u obchodních společností a podnikajících fyzických osob bylo ověření systému vyhledávání rizik u těchto tlakových, plynových a elektrických zařízení, seznamování zaměstnanců s těmito riziky a tím zvýšení úrovně bezpečnosti práce v dané oblasti, plnění opatření k minimalizaci rizik spojených s provozem tlakových a plynových zařízení a zajištění bezpečnosti provozovaných zařízení, včetně provádění kontrol a revizí zařízení, a odstranění zjištěných nedostatků.

Kontroly byly zaměřeny na obecnou a technickou prevenci a na kontrolu na pracovišti zejména na vyhodnocení rizik a přijetí opatření k jejich minimalizaci, školení pracovníků, kvalifikace a zdravotní způsobilost osob obsluhy a údržby, ustanovení osoby odpovědné za provoz a používání osobních ochranných pracovních prostředků (OOPP), kontrola průvodní, provozní, požární a havarijní dokumentace, provádění kontrol, preventivní údržby a revizí a odstranění zjištěných nedostatků, vybavení tlakových a plynových zařízení zabezpečovacími zařízeními, umístění uzávěrů plynu, přívod vzduchu pro spalování a větrání, řešení odstavení tlakových a plynových zařízení z provozu v případě havárie (při krizových provozních situacích) a značení únikových cest.

V rámci tohoto úkolu bylo v roce 2009 provedeno 367 kontrol u 359 subjektů. Ve 27 případech byla provedena následná kontrola zaměřená na ověření splnění uložených opatření z dřívějších kontrol. Při všech kontrolách bylo zjištěno 1 559 závad představujících porušení závazných právních předpisů.

Z celkového počtu zjištěných porušení bylo inspektory oblastních inspektorátů práce v 1 466 případech uloženo, podle § 7 odst. 1 písm. k) zákona o inspekci práce, opatření k odstranění zjištěných nedostatků. V 93 případech porušení bezpečnostních předpisů nebylo vydáno opatření, protože závady byly odstraněny v průběhu kontroly.

Nejčastěji byl kontrolovanými subjekty porušován zákoník práce v části páté a zákon č. 309/2006 Sb., o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci.

V oblasti všeobecné bezpečnosti se kontrolované subjekty nejčastěji dopouští porušení v oblasti základních povinností spočívajících ve vyhledávání a vyhodnocování rizik, možného

ohrožení bezpečnosti provozu technických zařízení a zdraví zaměstnanců, nepřijímání opatření k jejich odstranění nebo omezení. Kontrolované subjekty nejčastěji vyhodnocují rizika pouze v obecné rovině, bez přímé návaznosti na konkrétní pracoviště. Byly zaznamenány nedostatky ve školení o právních a ostatních předpisech k zajištění bezpečnosti práce zaměstnanců, zejména se jednalo o neseznámení zaměstnanců s provozní dokumentací.

V oblasti poskytování OOPP kontrolované subjekty nejčastěji nezpracovaly vlastní seznamy na základě vyhodnocení rizik.

Kontrolované subjekty zpravidla oprávnění příslušného druhu a rozsahu pro provozovanou činnost vlastnily, vyjma jednoho případu. Vyskytly se nedostatky v odborné způsobilosti obsluh plynových zařízení (PZ) a tlakových zařízení (TZ), jednalo se o nestanovení odpovědných osob za provoz PZ a TZ. Zaměstnanci, kteří přicházeli do styku s nebezpečnými látkami, byli v potřebném rozsahu seznámeni s účinky těchto látek, se způsoby, jak s nimi zacházet, s ochrannými opatřeními, se zásadami první pomoci, s potřebnými asanačními postupy pro likvidaci poruch a havárií.

U kontrolovaných subjektů nebyly zpracovány nebo aktualizovány v souladu se skutečným stavem jednotlivé provozní řady, harmonogramy revizí a kontrol PZ a TZ.

Kontrolované subjekty v několika případech nezajistily, aby průmyslové rozvody a potrubní systémy byly chráněny proti korozi, dále pak nezajistily označení jednotlivých potrubí bezpečnostními značkami v závislosti na druhu, teplotě a směru dopravy látek.

Zařízení pro skladování plynů byla zpravidla umístěna v dostatečně větraných prostorech. U zařízení byl dostatečný pracovní a manipulační prostor umožňující bezpečně provádět všechny obvyklé pracovní operace včetně seřizování, údržby apod. Revizní a kontrolní lávky kolem kontrolovaných zařízení měly stanovené rozměry a nebyly v rozporu s projektovou dokumentací.

Rozvodná potrubí vedená nad zemí byla zpravidla uzemněna a vodivě pospojována, stejně tak až na drobné výjimky byla zařízení pro skladování plynů spolehlivě zajištěna proti účinkům atmosférické elektřiny.

Kontrolami bylo dále zjištěno, že ne všechny kontrolované subjekty měly ustanoveny osoby odpovědné za provoz elektrických zařízení (EZ). Revize technických zařízení jsou většinou prováděny externími revizními technikami.

Revize a kontroly EZ v prostorách s nebezpečím výbuchu byly zpravidla v pořádku a prováděny byly v řádných termínech, větší nedostatky byly shledány při revizích a kontrolách elektrických zařízení provozovaných v prostorách bez nebezpečí výbuchu. Jednalo se zejména o elektrické spotřebiče, prodlužování přívody a elektrické instalace. Předložené revizní zprávy byly prováděny revizními technikami s odpovídajícími rozsahy osvědčení o odborné způsobilosti.

Prostředky pro vypnutí elektrického napájení, nebezpečného prostoru pro případy nouze, byly umístěny na vhodných místech a řádně označeny.

Kontrolované subjekty nejčastěji nezajistily, aby písemná dokumentace o ochraně před výbuchem byla zpracována v návaznosti na výsledky posuzování rizika výbuchu dle § 3 tohoto nařízení vlády. Dále pak velice často nezajistily označení místa vstupu do prostorů s nebezpečím výbuchu bezpečnostními značkami výstrahy s černými písmeny EX označujícími "nebezpečí - výbušné prostředí".

Zjištěnému počtu závad odpovídají i sankční postihy, které OIP uplatnily ve smyslu zákona 251/2005 Sb. Oblastní inspektoráty práce uložily v rámci plnění tohoto úkolu pokuty v celkové částce 548.714 Kč. Z celkového počtu 36 uložených pokut již 33 nabylo právní moci, což představuje částku 508.714 Kč.

Závěr

Z výše uvedených skutečností lze konstatovat, že cíle úkolu bylo dosaženo, neboť jednotlivé kontroly přispěly u kontrolovaných subjektů k naplnění povinností dle právních předpisů, což mělo za následek minimalizaci rizik spojených s provozem plnění a stabilních čerpacích stanic na zkapalněné uhlovodíkové plyny (LPG, CNG), včetně zajištění a zlepšení bezpečnosti provozovaných zařízení.

Na základě zjištěných poznatků lze konstatovat, že kontrolované subjekty si uvědomují možná rizika ohrožení jak vlastních zaměstnanců, tak i široké veřejnosti vyplývající z provozu plynových, tlakových a elektrických zařízení, proto se mu snaží věnovat náležitou pozornost. Kontroly rovněž ukázaly, že ne všechny kontrolované subjekty se zcela vypořádaly s požadavky na zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v prostředí s nebezpečím výbuchu, jednalo se zejména o malé provozovatele čerpacích stanic. Lze konstatovat, že od roku 2004, kdy byl tento úkol rovněž prováděn, se situace v této oblasti z pohledu bezpečnosti práce a bezpečného provozu technických zařízení velmi zlepšila.

Při kontrolách byly kontrolovaným subjektům ukládány opatření k odstranění nedostatků nebo uloženy pokuty. K účinné prevenci z hlediska bezpečného provozu kontrolovaných technických zařízení přispělo zcela určitě i poradenství, zejména u nových provozovatelů.

VIII. Dodržování předpisů při používání chemických látek na pracovištích – úkol SLICu

Výbor vrchních inspektorů práce (Senior Labour Inspectors' Committee – SLIC) – poradní výbor Evropské komise, který sdružuje zástupce orgánů inspekce práce ze všech členských zemí Evropské unie – vyhlásil informační a inspekční kampaň zaměřenou na zlepšování podmínek a činností při nakládání s nebezpečnými látkami v malých a středních podnicích pro roky 2009-2010.

Pro inspekční činnost, která bude následovat bezprostředně po informační části kampaně, byly vybrány čtyři sektory ekonomické činnosti, a to nábytkářský průmysl, oprava vozidel, průmyslové a chemické čištění a pekařství. Každý členský stát EU se pak může zúčastnit kampaně v jednom nebo více z těchto sektorů dle vlastního výběru.

Celoevropskou kampaň zaměřenou na nakládání s nebezpečnými látkami na pracovištích bude doprovázet slogan „Nebezpečné látky: Identifikuj, vyhodnoť a přijmi opatření“. Portugalská inspekce práce, která je koordinátorem kampaně v evropském měřítku, zahájila přípravy na tuto kampaň již v prosinci 2009. V roce 2009 z tohoto důvodu probíhaly pouze přípravné práce pro tuto kampaň a to na úrovni EU.

Zahájení informační části kampaně v ČR se předpokládá v II. čtvrtletí roku 2010 a inspekční část kampaně by měla proběhnout v termínu od 15. září 2010 do konce roku 2010. Státní úřad inspekce práce se zapojí do informační a inspekční části této kampaně v oblastech nábytkářského průmyslu a průmyslového čištění.

Informace o kampani se objeví v průběhu roku 2010 na webových stránkách kampaně (www.chemicalscampaign.eu) a webových stránkách Státního úřadu inspekce práce (www.suip.cz).

IX. Dodržování pracovněprávních předpisů u zaměstnavatelů podnikajících v maloobchodu

Zaměstnavatelé podnikající v maloobchodu zaměstnávají podle ČSÚ druhý největší počet zaměstnanců. Z podnětů došlých orgánům inspekce práce vyplývá, že na tyto zaměstnavatele podali zaměstnanci nejvíce podnětů ke kontrole a současně u nich kontrolní orgány inspekce práce zjistily nejvíce porušení. Díky snaze ke snižování nákladů a dosažení zisku, působí na zaměstnance a na organizaci jejich práce velký tlak. Zaměstnanci si stěžují zejména na oblast pracovní doby a přestávek v práci a s tím spojené odměňování, jakož i na nevydání potvrzení o zaměstnání v souvislosti s jeho ukončením.

Každý oblastní inspektorát práce měl provést průběžně minimálně 15 kontrol. Při výběru kontrolovaných osob oblastní inspektoráty práce čerpaly z informačního systému Státního úřadu inspekce práce a z poradenské činnosti, jakož i z medií a tisku. Mezi kontrolované osoby zařadily i zaměstnavatele s větším počtem zaměstnanců (tzv. obchodní řetězce). V rámci tohoto úkolu oblastní inspektoráty práce rovněž měly prošetřit obdržené podněty na vybrané zaměstnavatele.

Na základě zadání tohoto hlavního úkolu provedly oblastní inspektoráty práce celkem 604 kontrol, z toho 9 kontrol bylo následných (tam, kde inspektoři považovali za nutné zkontrolovat v krátkém časovém horizontu, zda zaměstnavatel splnil opatření k odstranění zjištěných nedostatků, resp. uvedl stav věci do pořádku). Z tohoto počtu pak bylo 503 kontrol se zjištěním porušení právního předpisu (83 %).

Při kontrolách se inspektoři zabývali různými typy zaměstnavatelů podnikajících v maloobchodu (dle počtu zaměstnanců, dle počtu provozoven, dle počtu přijatých podnětů, dle počtu provedených kontrol v minulém období, dle počtu zjištěných porušení v minulém období), přičemž zvláštní pozornost byla věnována tzv. obchodním řetězcům. Státní úřad inspekce práce vybral v roce 2009 celkem 8 maloobchodů (tzv. obchodních řetězců), u nichž inspektoři provedli rozsáhlejší kontrolu (na různých provozovnách v kraji nebo i mimo působnost oblastního inspektorátu práce). Ke kontrole byly vybrány tyto obchodní řetězce:

- Globus ČR, k.s. – OIP pro Ústecký kraj a Liberecký kraj
- Spar Česká obchodní společnost s.r.o. – OIP pro Moravskoslezský kraj a Olomoucký kraj
- Kaufland Česká republika v.o.s. – OIP pro Jihočeský kraj a Vysočinu

- Kika nábytek s.r.o. – OIP pro Středočeský kraj
- Lidl Česká republika v.o.s. – OIP pro hlavní město Prahu
- Penny Market s.r.o. – OIP pro Jihomoravský kraj a Zlínský kraj
- Rossmann spol. s r.o. – OIP pro Plzeňský kraj a Karlovarský kraj
- Tesco Stores ČR a.s. – OIP pro Královéhradecký kraj a Pardubický kraj.

Z hlediska počtu zaměstnanců proběhlo nejvíce kontrol u zaměstnavatelů, kteří zaměstnávají do 5 osob. Toto vyžadovala dosavadní praxe a rovněž na to poukazyvaly zkušenosti inspektorů se zaměstnavateli v tomto odvětví. Tito zaměstnavatelé se také dopustili nejvíce porušení právních předpisů.

V oblasti vzniku, změn a skončení pracovního poměru docházelo nejčastěji k porušení § 37 zákoníku práce. Toto ustanovení řeší povinnost zaměstnavatele informovat zaměstnance o právech a povinnostech vyplývajících z pracovního poměru. Druhým nejčastěji zjištěným nedostatkem bylo porušení ustanovení § 313 odst. 1 zákoníku práce. Jedná se o vydávání potvrzení o zaměstnání a uvedení všech v něm stanovených údajů.

V oblasti pracovní doby byla nejčastější porušení § 96 zákoníku práce. Vedení evidence o odpracované době se v pracovněprávních vztazích jeví jako velký problém. Ačkoli se jedná o elementární povinnost zaměstnavatele, mnoho zaměstnavatelů ji podceňuje či částečně ignoruje.

V oblasti odměňování docházelo nejčastěji k porušení ustanovení § 112 odst. 3 zákoníku práce. Nedostatek se týká nedodržení minimální výše zaručené mzdy a dále neposkytnutí doplatku ke mzdě ve výši rozdílu mezi mzdou dosaženou v kalendářním měsíci a příslušnou nejnižší úrovní zaručené měsíční mzdy. Dalším z častých nedostatků je porušování ustanovení § 118 odst. 1 zákoníku práce. Ohledně příplatků za práci v sobotu a v neděli jsou zaměstnavatelé často přesvědčeni, že zaměstnanci, kteří konají práci v sobotu a v neděli a poté mají volno ve všední dny, nemají na tento příplatek nárok.

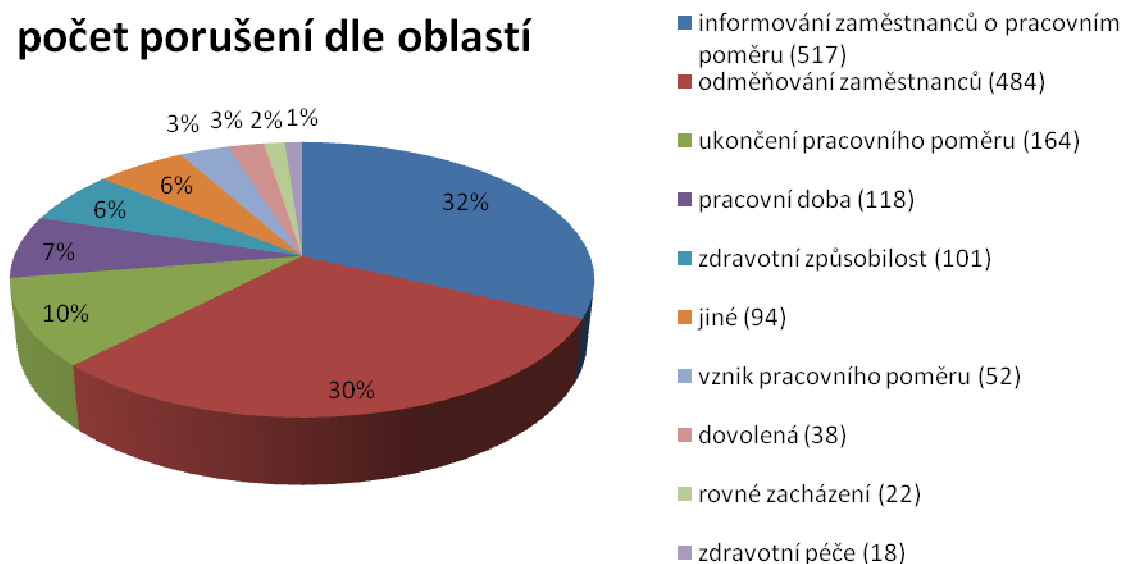
V oblasti zdravotní způsobilosti a zdravotní péče se nejčastěji jednalo o porušení § 32 zákoníku práce, který zaměstnavateli ukládá povinnost zajistit, aby se fyzická osoba před uzavřením pracovní smlouvy podrobila vstupní lékařské prohlídce.

V oblasti dovolené se nejčastější porušení týkala § 222 zákoníku práce, který stanoví povinnosti zaměstnavatelů při poskytování náhrad za dovolenou.

V oblasti rovného zacházení se všemi zaměstnanci na pracovišti se zaměstnavatelé nejčastěji dopouštěli nerovného přístupu v oblasti odměňování. Orgány inspekce práce mají jen

omezenou možnost prokázat, že je se zaměstnanci na pracovišti zacházeno nerovně, k tomuto je určen především soud. V této citlivé oblasti se orgány inspekce práce rovněž setkávají s mylným výkladem veřejnosti tohoto pojmu a mylným předpokladem, že orgány inspekce práce mohou zasahovat do vztahů na pracovišti.

počet porušení dle oblastí

Při kontrole výše uvedených tzv. obchodních řetězců se inspektoři setkávali s výbornou znalostí úpravy pracovněprávních vztahů. V případě zjištění nějakého porušení se ve většině případů jednalo o systémovou chybu, která se vyskytovala na několika nebo i všech provozovnách. V některých zvolených obchodních řetězcích nebylo zjištěno žádných porušení, ve dvou obchodních řetězcích byla udělena peněžité sankce.

Oblastní inspektoráty práce na základě kontrol zaměstnavatelů podnikajících v maloobchodu udělily celkem 38 pokut v celkové výši 932.000 Kč. Pokuty oblastní inspektoráty práce udělovaly zaměstnavatelům v případě, že se dopustili opakovaného porušení nebo se jednalo o závažné porušení, kde nestačilo vydání opatření k odstranění zjištěných nedostatků dle zákona č. 251/2005 Sb., o inspekci práce, ve znění pozdějších předpisů.

Závěr

Kontroly zaměstnavatelů podnikajících v maloobchodu se v souladu se zadáním hlavního úkolu obsahově zaměřily především na oblast vzniku, změn a skončení pracovního poměru, odměňování a pracovní doby. Kontrolní vzorek zahrnoval široké spektrum různých

zaměstnavatelů v oblasti maloobchodu. Kontrolní vzorek zaměstnanců u jednotlivých zaměstnavatelů byl zvolen pečlivě tak, aby zahrnoval různé profese (např. prodavač/ka, pokladní, skladník, ekonom, provozní účetní, reklamační technik, servisní technik, vedoucí prodejny, elektromontér apod.). Kontrolované osoby vytvořily inspektorům přiměřené podmínky pro výkon kontroly a poskytly nutnou součinnost v rozsahu oprávnění orgánů inspekce práce, proto ve většině případů nebylo přistoupeno k ukládání pořádkových pokut. Rovněž ve většině případů nebylo potřeba spolupracovat s jinými orgány státní správy.

Nedostatky, které kontrolní orgány zjistily a prokázaly, zaměstnavatelům vytkly a požadovaly odstranění závadného stavu. V 38 případech inspektoři udělili peněžité sankce. Řada zaměstnavatelů již v průběhu kontroly pochopila nutnost držet se platných pracovněprávních předpisů ve mzdové oblasti a nedostatky odstranila v souladu s uloženým opatřením. Nedostatky inspekce zjistila nejčastěji u skupiny tzv. malých a středních zaměstnavatelů. Zaměstnavatelé s větším počtem zaměstnanců mají obvykle profesionální personalisty a mzdové účetní, kterým pravidelně umožňují prohlubování kvalifikace. Tato skutečnost se pochopitelně následně výrazně odráží na kvalitě jejich práce v personální a mzdové oblasti. U některých tzv. malých a středních zaměstnavatelů naopak stále přetrvává neznalost aktuálně platných pracovněprávních předpisů. Tato skutečnost v souvislosti s neprofesionálním vedením personálně-mzdové agendy je pak jednou z hlavních příčin negativních nálezů z kontrolních zjištění orgánu inspekce práce v daném segmentu pracovněprávních vztahů (maloobchod).

Dle zjištěných nedostatků a informací poskytnutých inspektory je žádoucí pokračovat v kontrolách zaměstnavatelů podnikajících v maloobchodu a nadále rozšiřovat jejich právní vědomí a působit na ně tak, aby již k porušování pracovněprávních předpisů nedocházelo.

X. Dodržování pracovněprávních předpisů, včetně bezpečnosti práce, při zaměstnávání fyzických osob agenturami práce

Hlavní úkol zaměřený na kontroly agentur práce zařadil Státní úřad inspekce práce do plánu kontrolní činnosti již třetím rokem. Poprvé ho však zadal jako společný úkol pro odbor pracovních vztahů a podmínek a pro odbor bezpečnosti a ochrany zdraví při práci (BOZP). Účelem bylo zajištění právní ochrany zaměstnance agentury práce i přímo na pracovišti při výkonu práce pro uživatele, který po dobu dočasného přidělení ukládá zaměstnanci pracovní úkoly, řídí a kontroluje jeho práci, vytváří příznivé pracovní podmínky a zajišťuje bezpečnost a ochranu zdraví při práci.

Cílem úkolu bylo prosazovat dodržování pracovněprávních předpisů agenturami práce, zejména pokud jde o rovné zacházení. Zaměstnanci agentur práce musí mít zajištěny stejné pracovní a mzdové podmínky jako zaměstnanci uživatele na stejných pozicích. Současně úkol směřoval i k prosazování dodržování předpisů vztahujících se k bezpečnosti a ochraně zdraví při práci.

Podle zadání úkolu měl každý oblastní inspektorát práce provést pět kontrol agentur práce a souběžně u každého provést kontrolu alespoň jednoho uživatele. Kontroly uživatelů pojaly inspektoráty zejména jako podpůrné pro vyhodnocení zjištění u agentur práce. Provedení kontrol bylo výsledkem spolupráce mezi inspektory se zaměřením na pracovní vztahy a podmínky a mezi inspektory se zaměřením na bezpečnost a ochranu zdraví při práci.

Předmět kontroly byl zaměřen na oblast odměňování zaměstnanců a rovného zacházení, pracovní doby, práce přesčas, v noci, v sobotu a v neděli, školení zaměstnanců na úseku BOZP, poskytování osobních ochranných pracovních prostředků (OOPP) na základě vyhodnocení rizik a na zdravotní způsobilost.

Plánované množství kontrol oblastní inspektoráty práce překročily. Provedly celkem 85 kontrol agentur práce, z toho bylo 5 kontrol následných. Je to méně oproti roku 2008, kdy vykázaly 108 takto zaměřených kontrol. Navíc inspektoráty udělaly v roce 2009 celkem 72 kontrol uživatelů, z toho 6 kontrol následných.

Bez porušení zákona bylo 27 kontrol (32 %), se zjištěním porušení 58 kontrol (68 %). V porovnání s rokem 2008 vzrostl počet zjištěných porušení zákona o 9 %. Zcela jistě k tomu přispěla skutečnost, že porušení ustanovení zákoníku práce týkající se agenturního

zaměstnávání bylo možné v roce 2009 již vyhodnotit jako přestupek nebo správní delikt ve smyslu zákona o inspekci práce.

Porušení pracovněprávních předpisů zjistily v největší míře inspektoráty právě v oblasti agenturního zaměstnávání, tj. porušení § 308 a § 309 zákoníku práce. Jednalo se o 74 porušení. Inspektoři zejména zjistili, že:

- agentura práce přidělila zaměstnance k dočasnému výkonu práce u uživatele na základě písemného pokynu, který neobsahoval všechny předepsané náležitosti,
- dohoda agentury práce s uživatelem o dočasném přidělení zaměstnance agentury práce neobsahovala zákonem vyjmenované údaje,
- agentura práce a uživatel nezabezpečili, aby pracovní a mzdové podmínky dočasně přiděleného zaměstnance nebyly horší, než jsou nebo by byly podmínky srovnatelného zaměstnance,
- dohoda agentury práce s uživatelem o dočasném přidělení zaměstnance agentury práce nebyla uzavřena písemně,
- agentura práce přidělila zaměstnance k dočasnému výkonu práce u uživatele bez písemného pokynu.

Druhou oblastí s největším množstvím porušení bylo odměňování s počtem 72 porušení, kterého se dopustil zaměstnavatel tím, že:

- neposkytl zaměstnanci mzdu po vykonané práci ve lhůtě splatnosti, a to nejpozději v kalendářním měsíci následujícím po měsíci, ve kterém vzniklo zaměstnanci právo na mzdu nebo některou její složku, nebo mu nevyplatil část této mzdy,
- neposkytl zaměstnanci za dobu noční práce dosaženou mzdu a příplatek nejméně ve výši 10 % průměrného výdělku,
- neposkytl zaměstnanci za dobu práce v sobotu a v neděli dosaženou mzdu a příplatek nejméně ve výši 10 % průměrného výdělku,
- neposkytl zaměstnanci, jehož mzda nebyla sjednána v kolektivní smlouvě, mzdu ve výši nejnižší úrovně zaručené mzdy podle složitosti, odpovědnosti a namáhavosti vykonávané práce,
- neposkytl zaměstnanci za dobu práce ve svátek náhradní volno v rozsahu práce konané ve svátek, případně se s ním nedohodl na poskytnutí příplatku k dosažené mzdě nejméně ve výši průměrného výdělku místo náhradního volna,

- provedl zaměstnanci srážku ze mzdy bez dohody o srážkách mimo případy stanovené zákoníkem práce,
- neposkytl zaměstnanci za práci přesčas mzdu a příplatek nejméně ve výši 25 % průměrného výdělku, případně se s ním nedohodl na poskytnutí náhradního volna.

S počtem 67 porušení se na třetím místě umístila oblast pracovní poměr, dohody o pracích konaných mimo pracovní poměr. Zaměstnavatel se dopustil porušení tím, že:

- pracovní smlouva zaměstnance neobsahovala údaje o právech a povinnostech vyplývajících z pracovního poměru a zaměstnavatel o nich nejpozději do jednoho měsíce od vzniku pracovního poměru zaměstnance písemně neinformoval,
- nevydal zaměstnanci při skončení pracovního poměru nebo dohody o pracovní činnosti potvrzení o zaměstnání nebo v něm neuvedl zákonem předepsané údaje,
- neuzavřel se zaměstnancem pracovní smlouvu písemně nebo pracovní smlouva neobsahovala základní náležitosti,
- změnil obsah pracovního poměru bez písemné formy nebo se se zaměstnancem na této změně nedohodl.

Celkem 53 porušení zjistily inspektoráty v oblasti dodržování předpisů o BOZP. Těch se zaměstnavatel dopustil tím, že:

- nezajistil zaměstnanci školení o právních a ostatních předpisech k zajištění BOZP, které doplňují jeho odborné předpoklady a požadavky pro výkon práce, neurčil obsah a četnost školení o právních a ostatních předpisech k zajištění BOZP při práci, způsob ověřování znalostí zaměstnanců a vedení dokumentace o tomto školení, připustil, aby zaměstnanec vykonával zakázané práce, jejichž náročnost neodpovídala jeho schopnostem a zdravotní způsobilosti, nesdělil zaměstnanci, které zařízení závodní preventivní péče mu poskytuje závodní preventivní péči a jakým druhům očkování a jakým preventivním prohlídkám je povinen se podrobit,
- neposkytl zaměstnanci osobní ochranné pracovní prostředky, mycí, čistící a dezinfekční prostředky a ochranné nápoje bezplatně podle vlastního seznamu zpracovaného na základě vyhodnocení rizik, nezajistil udržování OOPP v požitelném stavu a kontrolu jejich používání,
- nevyhledával soustavně nebezpečné činitele a procesy pracovního prostředí a pracovních podmínek, nevyhledával a nevyhodnotil rizika a nepřijal opatření k jejich odstranění,

- neorganizoval nejméně jednou v roce prověrky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci na všech svých pracovištích a zařízeních v dohodě s odborovou organizací nebo zástupcem pro oblast BOZP k následnému odstranění zjištěných nedostatků.

V oblasti pracovní doby a doby odpočinku vykázaly inspektoráty 28 porušení, kterých se zaměstnavatel dopustil tím, že:

- nevedl u jednotlivých zaměstnanců evidenci odpracované pracovní doby, práce přesčas, noční práce, doby v době pracovní pohotovosti a pracovní pohotovosti, kterou zaměstnanec držel,
- překročil délku stanovené týdenní pracovní doby pro příslušný pracovní režim,
- poskytl zaměstnanci přestávku v práci na jídlo a oddech na začátku nebo na konci pracovní doby nebo mu tuto přestávku neposkytl vůbec nejdéle po 6 hodinách nepřetržité práce v trvání nejméně 30 minut,
- nařídil zaměstnanci práci přesčas nad rozsah stanovený ZP bez dohody se zaměstnancem nebo celkový rozsah práce přesčas zaměstnance činil v průměru více než 8 hodin týdně v rámci stanoveného období, které může činit 26 týdnů po sobě jdoucích, případně 52 týdnů po sobě jdoucích.

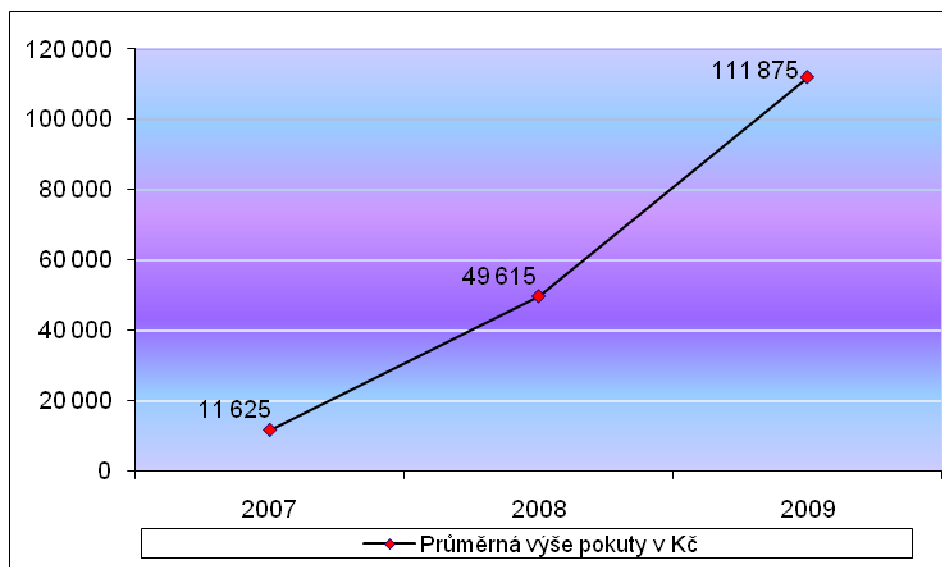
Porušení v oblasti náhrad bylo zjištěno celkem 10. Zaměstnavatel zejména:

- neproplatil zaměstnanci při skončení pracovního poměru náhradu za nevyčerpanou dovolenou,
- neposkytl zaměstnanci náhradu mzdy ve výši průměrného výdělku, nemohl-li zaměstnanec konat práci pro jiné překážky na straně zaměstnavatele.

Ostatní – různá porušení inspektoráty vykázaly v počtu 12.

Celkem oblastní inspektoráty práce uvedly v protokolech z kontrol 316 porušení pracovněprávních předpisů.

Graf – Průměrná výše pokut uložených v rámci HÚ v letech 2007 - 2009

V roce 2009 byly 16 zaměstnavatelům uloženy pokuty v celkové výši 1,790.000 Kč. Nejvyšší pokuta ve výši 720.000,- Kč byla uložena za porušení, kterých se zaměstnavatel dopustil nevyplacením příplatků ke mzdě, nevyplacením náhrad za nevyčerpanou dovolenou a za porušování předpisů na úseku agenturního zaměstnávání.

Závěr

Přestože kontroly agentur práce probíhaly už třetím rokem, nemůžeme zatím konstatovat zlepšení stavu na úseku agenturního zaměstnávání. V porovnání s rokem 2008, kdy bylo zjištěno nejvíc porušení v oblasti pracovního poměru a dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr, bylo v roce 2009 zjištěno nejvíc porušení pracovněprávních předpisů právě v oblasti agenturního zaměstnávání.

Proto bude Státní úřad inspekce práce i v tomto roce pokračovat v kontrolách agentur práce. Oblastním inspektorátům práce doporučil více využívat možností postihu těch zaměstnavatelů, kteří budou porušovat ustanovení § 308 a § 309 zákoníku práce. Je to jedna z cest, jak orgány inspekce práce mohou dosáhnout zlepšení právního stavu u tohoto způsobu zaměstnávání. Zároveň bude Státní úřad inspekce práce informovat Ministerstvo práce a sociálních věcí o těch agenturách práce, které tato ustanovení porušují, za účelem případného odejmutí povolení ke zprostředkování zaměstnání.

XI. Dodržování pracovněprávních předpisů u zaměstnavatelů poskytujících ubytovací a stravovací služby

Z poradenské činnosti a z analýzy podnětů za léta 2007 a 2008 vyplynulo, že zaměstnavatelé poskytující ubytovací a stravovací služby ve značné míře porušují pracovněprávní předpisy, což vedlo orgány inspekce práce k rozhodnutí zařadit kontroly uvedených zaměstnavatelů do hlavních úkolů kontrolní činnosti Státního úřadu inspekce práce na rok 2009.

Cílem úkolu bylo kontrolní činností dosáhnout zvýšení povědomí zaměstnavatelů o dodržování pracovněprávních předpisů, jejich aplikaci v praxi a také odstranění zjištěných nedostatků. Dále pak prostřednictvím kontrolní činnosti působit na zaměstnavatele, aby si uvědomili nutnost dodržování pracovněprávních předpisů. Každý oblastní inspektorát práce provedl minimálně 15 kontrol u zaměstnavatelů se sídlem v jeho územní působnosti.

Zaměstnavatelé nejčastěji porušovali ustanovení zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce, ve znění pozdějších předpisů (ZP), v následujících oblastech:

a) Oblast vzniku, změny a skončení pracovního poměru:

- zaměstnavatel neinformuje do jednoho měsíce od vzniku pracovního poměru své zaměstnance o údajích uvedených v ustanovení ZP (§ 37),
- zaměstnavatel při změně obsahu pracovního poměru neprovedl změnu pracovní smlouvy písemně (§ 40 ZP),
- zaměstnavatel při skončení pracovního poměru nepostupoval v souladu s ustanovením ZP (§ 49),
- zaměstnavatel nevydal zaměstnancům potvrzení o zaměstnání při skončení pracovního poměru, případně toto potvrzení nemělo veškeré náležitosti vyplývající ze zákona (§ 313 ZP).

b) Oblast pracovní doby:

- zaměstnavatel porušil některé své povinnosti vztahující se k rozvržení pracovní doby (§ 81 ZP),
- zaměstnavatel nevypracoval písemný rozvrh týdenní pracovní doby (§ 84 ZP),
- zaměstnavatel neposkytl přestávku na jídlo a oddech (§ 88 ZP),
- zaměstnavatel nedodržel nepřetržitý odpočinek mezi směnami a v týdnu (§ 90 a § 92 ZP),
- zaměstnavatel nezajistil vyšetření zaměstnance lékařem závodní preventivní péče před zařazením na noční práci (§ 94 ZP),

- zaměstnavatel nevedl evidenci o odpracované době tak, jak je stanoveno, tj. přehledně, srozumitelně a prokazatelně.

c) Oblast odměňování zaměstnanců:

- nejzávažnější porušení v odměňování – zaměstnavatelé stanovili zaměstnancům mzdu nižší než je nejnižší úroveň zaručené mzdy (§ 112 ZP a § 3 nařízení vlády č. 567/2006 Sb.),
- zaměstnavatel porušil některou ze svých povinností vztahující se k sjednání, stanovení nebo určení mzdy (§ 113 ZP),
- zaměstnavatel neposkytl mzdu nebo náhradní volno nebo příplatek za práci přesčas (§ 114 ZP),
- zaměstnavatel neposkytl mzdu nebo náhradní volno nebo náhradu mzdy za svátek (§ 115 ZP),
- zaměstnavatel nevyplatil příplatek za noční práci, za práci v sobotu a v neděli (§ 116 a § 118 ZP),
- zaměstnavatel porušil některou ze svých povinností vztahující se k výplatě mzdy nebo její složky (§ 141 ZP),
- zaměstnavatel prováděl srážky ze mzdy bez písemné dohody se zaměstnancem (§ 146 ZP).

Oblasti, ve kterých došlo k méně častému porušování pracovněprávních předpisů v ustanoveních ZP:

a) Oblast rovného zacházení:

Při kontrole dodržování povinnosti rovného zacházení se jednalo o porušení, kdy za výkon stejné práce, sjednané ať už v pracovní smlouvě či v dohodě nebyla vyplacena stejná výše mzdy. Výskyt tohoto porušení je v malém počtu.

b) Oblast dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr:

Ze zjištění vyplynulo, že k uzavírání dohod dochází spíše výjimečně, a to při nárazových akcích. Zjištěná porušení byla velmi nízkého počtu a týkala se náležitostí uzavíraných dohod a překročení rozsahu práce u dohody o pracovní činnosti.

b) Jiné oblasti:

Kontrolou bylo zjištěno, že zaměstnavatel porušil některou ze svých povinností týkající se bezpečnosti práce a při určení čerpání dovolené, případně nevyplacení náhrady mzdy za dovolenou.

Část zjištěných porušení zaměstnavatelé odstranili již v průběhu kontroly nebo bezprostředně po jejím skončení v důsledku stanoveného opatření k odstranění nedostatků.

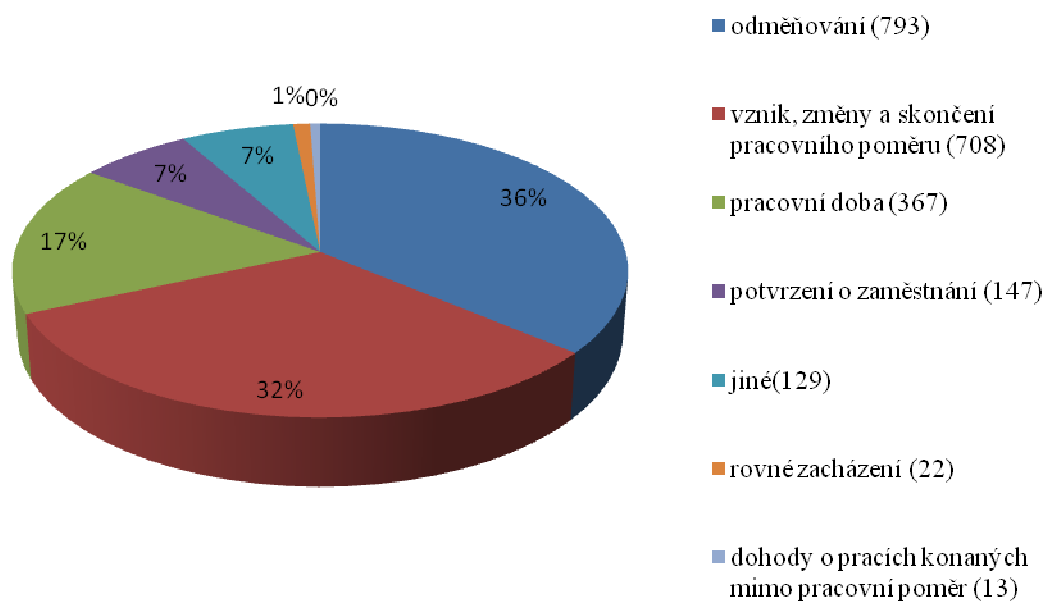
Nejčastěji k porušování právních předpisů docházelo u zaměstnavatelů, kteří zaměstnávají 5 – 20 zaměstnanců.

Při provádění kontrol inspektoři poskytovali zároveň i poradenství v oblasti pracovněprávních předpisů.

Provádění společných kontrol s jinými orgány státní správy bylo velmi ojediněle.

Z celkového počtu 565 kontrol bylo 69 (12 %) bez zjištění porušení a 496 (88 %) kontrol bylo se zjištěním porušení ustanovení pracovněprávních předpisů.

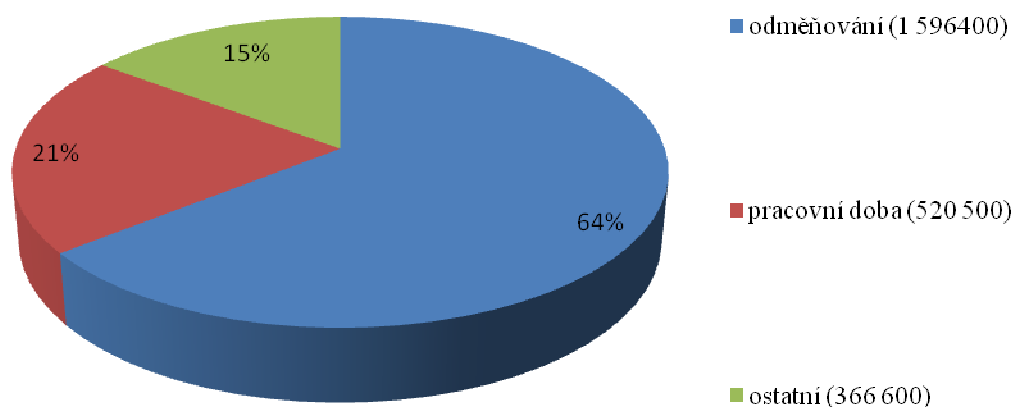
Počet porušení dle oblastí zadání HÚ

Oblastní inspektoráty práce za porušení pracovněprávních předpisů uložily celkem 121 pokut v celkové výši 2 483.500 Kč.

Nejvíce byly pokuty uloženy za nesprávné odměňování (1,596.400 Kč), což koresponduje se zjištěním, že v této oblasti došlo k nejvyššímu počtu porušení ustanovení zákonných předpisů. Poté následují pokuty za porušení v oblasti pracovní doby (520.500 Kč). V ostatních oblastech byly uloženy pokuty ve výši 366.600 Kč.

Uložené pokuty v Kč a v procentech

Závěr

V souladu se zadáním a cílem úkolu inspektoři u zaměstnavatelů poskytujících ubytovací a stravovací služby kontrolami zjišťovali dodržování pracovněprávních předpisů ve stanovených oblastech.

Na základě provedených kontrol a analýzy zjištěných porušení pracovněprávních předpisů orgány inspekce práce definovaly porušení s nejčastějším výskytem.

Největší počet porušení je porušení ustanovení ZP týkající se povinnosti zaměstnavatele informovat zaměstnance o všech právech a povinnostech písemně, nejpozději do jednoho měsíce po nástupu do pracovního poměru. Ve většině případů se jedná o podcenění či nedostatečnou znalost zákoníku práce ze strany zaměstnavatelů. Méně častým porušením jsou nedostatky v pracovních smlouvách, např. změna pracovní smlouvy není sepsána písemně nebo při skončení pracovního poměru dohodou taktéž chybí písemná forma.

Oblast pracovní doby (přestávky v práci, odpočinek mezi směnami, odpočinek v týdnu, práce přesčas) je druhá nejproblémovější oblast zjištěných porušení. Nejčastějším pochybením zaměstnavatelů v této oblasti je nevedení řádné evidence o odpracované době. S tím samozřejmě souvisí i zaměstnavatelem neprokázané stanovení začátku a konce pracovní doby, neurčení čerpání přestávek v práci, nedodržení odpočinku mezi směnami a v týdnu. Zaměstnavatelé rozvrhují pracovní dobu tak, aby nedocházelo k práci přesčas, nebo jen výjimečně, při kontrole se porušení jen velmi těžce prokazují. Při provádění kontrol

u některých zaměstnavatelů vznikla domněnka, že tito vedou dvojí evidenci, což ale nebylo možno kontrolou prokázat.

Nejzávažnější nedostatky inspektoři zjistili v oblasti odměňování, a to nedodržení nejnižší úrovně zaručené mzdy. Ve většině případů šlo o chybné zařazení zaměstnanců do skupiny prací podle složitosti, odpovědnosti a namáhavosti práce. Další nedostatky byly zjištěny v proplácení příplatků (soboty a neděle, noční práce, svátek). Za nedodržení předpisů v oblasti odměňování je také nejčastěji uložena zaměstnavatelům pokuta. Zaměstnavatelé na zjištěné nedostatky reagují tím, že neznají platné právní předpisy. Dá se ale předpokládat, na základě zkušeností z poradenské činnosti, že spíše než o neznalost se jedná o placení zbylé části mzdy hotově, tzv. na ruku.

Při kontrole dodržování povinnosti rovného zacházení se jednalo o porušení, kdy za výkon stejné práce, sjednané ať už v pracovní smlouvě či v dohodě nebyla vyplacena stejná výše mzdy. Výskyt tohoto porušení je v malém počtu.

Cíl hlavního úkolu, z pohledu dosažení zvýšení povědomí zaměstnavatelů o nutnosti dodržování pracovněprávních předpisů, byl naplněn.

XII. Provádění kontrol v nepřetržitých provozech zdravotnické záchranné služby a nemocniční akutní péče

Hlavní úkol zaměřený na zdravotnickou záchrannou službu a nemocniční akutní péči zařadil Státní úřad inspekce práce do plánu kontrolní činnosti poprvé. Důvodem byla novela zákoníku práce, která zavedla nový právní institut „další dohodnutá práce přesčas u vymezeného okruhu zaměstnanců ve zdravotnictví“.

Cílem úkolu bylo působení kontrolní činností na zaměstnavatele, aby při využívání práce přesčas dodržovali zákonem stanovené limity a nedocházelo k přetěžování zaměstnanců nad povolenou míru stanovenou zákoníkem práce a v zájmu jejich bezpečnosti a ochrany zdraví.

Orgány inspekce práce v roce 2009 provedly 47 kontrol, čímž překročily plánovaný počet nejméně pěti kontrol na každý oblastní inspektorát práce. U 22 kontrolovaných zaměstnavatelů (47%) zjistily celkem 48 porušení pracovněprávních předpisů.

Sledovaná problematika se týkala zejména rozvržení pracovní doby, přestávek v práci, doby odpočinku, nepřetržitého odpočinku mezi dvěma směny, přesčasové práce, noční práce a pracovní pohotovosti.

Je pozitivní, že nejčastější porušení zákona se netýkalo nově vloženého ustanovení § 93a o další dohodnuté práci přesčas. Zaměstnavatelé rychle a úspěšně záměr novely realizovali.

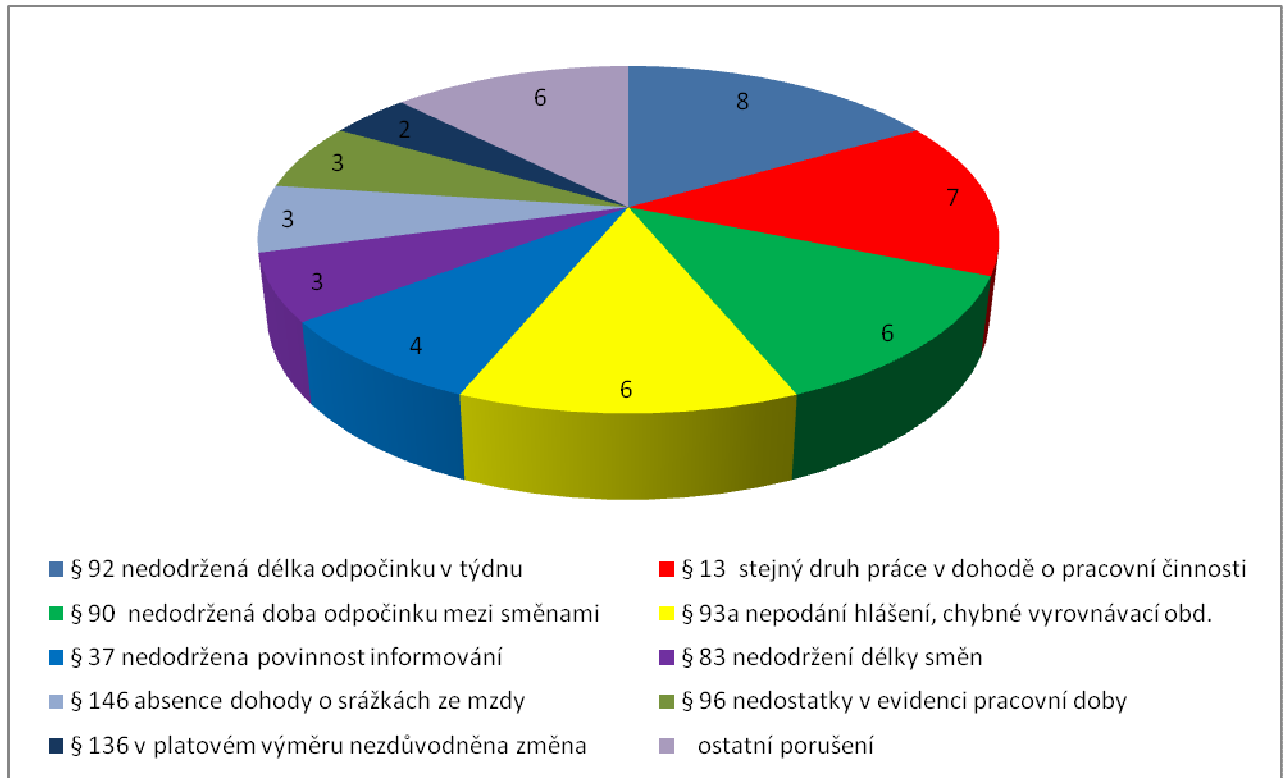
Zjištěná pochybení týkající se zmíněného ustanovení spočívala:

- v nepodání informace oblastnímu inspektorátu práce o využití dohod o další práci přesčas,
- v nesprávném určení vyrovnávacího období při absenci odborové organizace,
- v limitu další přesčasové práce,
- v uzavření dohody o další práci přesčas dříve, než po 12 týdnech od vzniku pracovního poměru.

K dalším zjištěným porušením patří zejména:

- nedodržení délky odpočinku v týdnu,
- stejný druh práce v dohodě o pracovní činnosti,
- nedodržení doby odpočinku mezi směny,
- nedodržení povinnosti informování zaměstnanců,
- nedodržení délky směn,

- absence dohody o srážkách ze mzdy,
- nedostatky v evidenci pracovní doby,
- nezdůvodnění změny v platovém výměru.

Sankce za zjištěná porušení pracovněprávních předpisů nebyly uděleny. Nešlo o tak závažná porušení, aby bylo nezbytné řešit je pokutou a ve všech případech šlo o první kontroly, kdy je na místě upřednostnění prevence. Zaměstnavatelé uložená nápravná opatření splnili.

Závěr

Kontroly naplnily cíl úkolu ve smyslu působení na zaměstnavatele, aby při přidělování práce přesčas dodržovali stanovené limity. Výsledky kontrolní činnosti prokázaly, že vložení § 93a do zákoníku práce vytvořilo dostatečný prostor k zamezení porušování limitů přesčasové práce ve zdravotnictví. K řešení zůstává problém v uzavírání dohod o pracovní činnosti se stejně druhově vymezenou prací, jaká je i obsahem hlavního pracovního poměru. Tento postup zákoník práce nedovoluje, ale zatím nejde o přestupek nebo správní delikt. Zkušenosti z roku 2009 budou využity při pokračování úkolu v roce 2010 s důrazem na sledování vyrovnávacího období, což zatím vzhledem k době účinnosti nového ustanovení § 93a nebylo možné sledovat.

XIII. Integrovaná inspekce podle zákona č. 59/2006 Sb., o prevenci závažných havárií

V roce 2009 proběhly kontroly na základě požadavků zákona č. 59/2006 Sb., o prevenci závažných havárií, ve vybraných objektech nebo zařízeních, v nichž jsou umístěny nebezpečné chemické látky. Integrovaná inspekce podle zákona č. 59/2006 Sb. je prováděna u subjektů skupiny B každoročně a u subjektů skupiny A zpravidla jednou za tři roky.

Cílem integrované inspekce je provedení společných prověrek, podle zpracovaného a schváleného plánu kontrol, v souladu s požadavky zákona č. 59/2006 Sb. Přijatá opatření a odstranění zjištěných závad pak přispívají k zlepšení reálného stavu a snižují riziko vzniku závažných havárií. Oblastní inspektoráty práce provedly kontroly společně s Českou inspekcí životního prostředí (ČIŽP), krajskými úřady a ostatními orgány státní správy, a to v rámci své působnosti.

Oblastní inspektoráty práce v postavení dotčeného orgánu státní správy se vyjadřovali k bezpečnostní dokumentaci (bezpečnostní program, bezpečnostní zpráva, vnější a vnitřní havarijní plán). Inspektoři oblastních inspektorátů práce se v roce 2009 vyjadřovali k 68 bezpečnostním dokumentacím v oblasti prevence závažných havárií, včetně jejich aktualizací.

Kontrolní orgány krajského úřadu se zaměřily na požadavky zákona č. 59/2006 Sb., o prevenci závažných havárií a ostatní kontrolní orgány pak prováděly kontrolu podle svého zmocnění. Inspektoři OIP prováděli kontrolu podle zákona č. 251/2005 Sb., o inspekci práce. V rámci úkolu bylo provedeno celkem 116 kontrol právních subjektů (25 skupiny A a 91 skupiny B). Kontroly byly rozloženy do jednoho až pěti dnů, podle velikosti kontrolovaných subjektů. Kontrola proběhla v jednotlivých krajích podle připravených kontrolních seznamů.

Celkový počet zjištěných závad v roce 2009 činí 419, což potvrzuje význam kontrol. Oproti roku 2008 došlo ke snížení počtu zjištěných závad, který v roce 2008 činil 636. Snížení počtu zjištěných závad lze interpretovat četností kontrol, které jsou stanoveny legislativou u právních subjektů spadajících pod systém „Prevence závažných havárií“.

Mezi nejčastěji porušené prováděcí předpisy patří nařízení vlády č. 101/2005 Sb., o podrobnějších požadavcích na pracoviště a pracovní prostředí. Dalším porušovaným

předpisem je nařízení vlády č. 378/2001 Sb., kterým se stanoví bližší požadavky na bezpečný provoz a používání strojů, technických zařízení, přístrojů a náradí a vyhláška č. 48/1982 Sb., kterou se stanoví základní požadavky k zajištění bezpečnosti práce a technických zařízení.

V průběhu kontrol byly uděleny 2 pokuty ve výši 20.000 Kč a 10.000 Kč.

Závěr

Závěrem lze konstatovat, že stanovený cíl hlavního úkolu byl splněn. Integrovaná inspekce přispěla ke zlepšení stavu na úseku bezpečnosti práce a bezpečnosti technických zařízení ve vybraných kontrolovaných subjektech, což se odráží v nižším počtu zjištěných nedostatků.

XIV. Program „Bezpečný podnik“

Program „Bezpečný podnik“ je již dlouhodobě zařazován do úkolů systému Státního úřadu inspekce práce, jako jeden z úkolů Národní politiky BOZP. Jedním z cílů Národní politiky BOZP je zvýšení úrovně bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, vedoucí ke snížení pracovní úrazovosti a tím i nákladů s ní souvisejících. Naplnění tohoto cíle lze mimo jiné dosáhnout realizací programu „Bezpečný podnik“. Zároveň realizací tohoto programu v organizacích je naplňován i jeden z hlavních požadavků Strategie EU pro oblast BOZP na léta 2007-2012, kterým je naplnění závazku dosáhnout snížení pracovní úrazovosti v členských zemích EU o 25%.

V roce 2009 bylo vydáno osvědčení „Bezpečný podnik“ celkem 19 společnostem. Oblastní inspektoráty práce provedly v roce 2009 kontroly právních subjektů, které podaly žádost o ověření shody zavedeného systému řízení BOZP a každoroční následné kontroly, a to v celkovém počtu 53. Pokud byly v průběhu kontroly zjištěny neshody v systému řízení BOZP, byly projednány se zástupci vedení a odstraněny v termínu do konce prověrky. Inspektoři oblastních inspektorátů práce poskytovali právním subjektům, které projevíly zájem o účast na programu „Bezpečný podnik“ poradenství, vyplývající ze zákona o inspekci práce.

Klíčovým faktorem při kontrolách je ověřování indikátorů zlepšování, z nichž mezi nejdůležitější indikátory patří vývoj pracovní úrazovosti. Jelikož osvědčení „Bezpečný podnik“ by mělo být prestižní záležitostí, byly v roce 2009 provedeny změny tohoto programu s cílem zvýšit tlak na právní subjekty. Mezi uskutečněnými změnami je možnost toto osvědčení odejmout a to v případech, kdy dochází k pracovním úrazům způsobeným jednoznačným porušením ze strany právního subjektu.

V roce 2009 došlo dále k přepracování Zásad postupů orgánů inspekce práce při realizaci programu „Bezpečný podnik“ a Příručky „Bezpečný podnik“ - Systém řízení bezpečnosti a ochrany zdraví při práci s aktualizovaným kontrolním seznamem. Změny odrážejí nové požadavky na systémy řízení BOZP (ČSN OHSAS 18001:2008), platné právní předpisy pro oblast bezpečnosti práce a technických zařízení s cílem snížení pracovní úrazovosti. Rovněž byla navázána spolupráce s Ředitelstvím České inspekce životního prostředí při poskytování jejich vyjádření pro právní subjekt, který požádal o účast na programu „Bezpečný podnik“.

V roce 2009 bylo předáno osvědčení „Bezpečný podnik“ následujícím právním subjektům:

ČEPRO, a.s. Pražská teplárenská a.s.	OIP pro hl. město Prahu
SYNTHOS Kralupy a.s. SPOLANA a.s. Energotrans, a.s.	OIP pro Středočeský kraj
Kostelecké uzeniny a.s.	OIP pro Jihočeský kraj a Vysočinu
Plzeňská teplárenská, a.s.	OIP pro Plzeňský kraj a Karlovarský kraj
ČEZ Distribuce, a.s. BIS Czech s.r.o.	OIP pro Ústecký kraj a Liberecký kraj
Isolit-Bravo, spol. s r.o. Správa a údržba silnic Pardubického kraje Tractebel Engineering a.s.	OIP pro Královéhradecký kraj a Pardubický kraj
Fatra, a.s. KOVOKON Popovice s.r.o. MP Krásno, a.s.	OIP pro Jihomoravský kraj a Zlínský kraj
Siemens Elektromotory s.r.o., závod Frenštát pod Radhoštěm Vesuvius Solar Crucible, s.r.o. Biocel Paskov a.s. VOKD, a.s.	OIP pro Moravskoslezský kraj a Olomoucký kraj

Závěr

Závěrem lze konstatovat, že stanovený cíl hlavního úkolu byl splněn. Na základě splnění stanovených podmínek bylo v roce 2009 předáno osvědčení „Bezpečný podnik“ celkem 19 společnostem. Program „Bezpečný podnik“ bude pokračovat jako průběžný úkol na základě podaných žádostí na oblastní inspektoráty práce i v roce 2010.

Pozn.:

V této zprávě jsou uvedeny údaje vyhodnocené ke dni 31. 12. 2009 (zdroj: databáze SÚIP).

V případě dotazů je možno se obracet na kontakt:

Ing. Bc. Eva Otáhalová,

kancelář generálního inspektora SÚIP,

Horní náměstí 103/2, 746 01 Opava,

tel. č. 553 696 133, eva.otahalova@suiip.cz.